

Projekt

z dnia 4 sierpnia 2014 r.
Złożony przez Burmistrza Miasta Pyskowice

**UCHWAŁA NR .....
RADY MIEJSKIEJ W PYSKOWICACH**

z dnia 27 czerwca 2014 r.

w sprawie przyjęcia Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Pyskowice na lata 2014-2020

Na podstawie art. 16 ust. 1, 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2013 r., poz. 182 z późn. zm.) oraz art. 18 ust. 2 pkt. 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2013 r., poz. 594 z późn. zm.) na wniosek Burmistrza Miasta uchwała się co następuje:

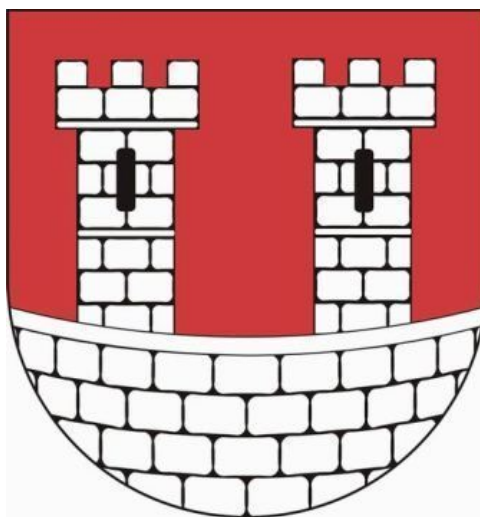
§ 1. Przyjąć Gminną Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Pyskowice na lata 2014-2020 stanowiącą załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Miasta Pyskowice.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Załącznik do Uchwały Nr .....
Rady Miejskiej w Pyskowicach
z dnia 27 czerwca 2014 r.

**GMINNA STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH DLA GMINY
PYSKOWICE NA LATA
2014 - 2020**

Spis treści

Wstęp	4
Część I: Charakterystyka Gminy Pyskowice	
Rozdział 1 – Położenie i powierzchnia	6
Rozdział 2 – Komunikacja i Transport	7
Rozdział 3 – Sytuacja demograficzna	8
Rozdział 4 – Warunki życia mieszkańców	11
Rozdział 5 – Organizacje Pozarządowe	15
Część II: Diagnoza i analiza problemów społecznych w Pyskowicach	
Wstęp	18
Rozdział 1 – Ubóstwo	20
Rozdział 2 – Bezdomność	23
Rozdział 3 – Bezrobocie	26
Rozdział 4 – Niepełnosprawność	34
Rozdział 5 – Przemoc w rodzinie	38
Rozdział 6 – Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	41
Rozdział 7 – Uzależnienia – alkoholizm i narkomania	46
Część III: Zgodność Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Pyskowicach na lata 2014 – 2020 z dokumentami strategicznymi o szerszym zasięgu	
Rozdział 1 – Poziom Unii Europejskiej	52

Rozdział 2 – Poziom krajowy	53
Rozdział 3 – Poziom regionalny	54
Rozdział 4 – Poziom powiatowy	58
Część IV: Analiza SWOT	
Analiza SWOT	62
Część V: Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Pyskowicach na lata 2014 – 2020 (cele strategiczne, kierunki działań, sposób realizacji oraz finansowania)	
Rozdział 1 - Założenia Gminnej Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Pyskowicach na lata 2014 – 2020	68
Rozdział 2 – Priorytety strategiczne	69
Priorytet I – Przeciwdziałanie bezdomności	69
Priorytet II – Wspieranie osób długotrwale bezrobotnych.....	71
Priorytet III – Wspieranie osób starszych i niepełnosprawnych.....	73
Priorytet IV – Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie.....	75
Priorytet V – Wspieranie rodziny	78
Priorytet VI – Przeciwdziałanie alkoholizmowi i narkomanii	80
Rozdział 3 – Sposób realizacji oraz źródła finansowania Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Pyskowicach na lata 2014 – 2020.....	84

Wstęp

Do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka.

Strategia rozwiązywania problemów społecznych zawierać powinna w szczególności:

- 1) diagnozę sytuacji społecznej;
- 2) prognozę zmian w zakresie objętym strategią;
- 3) określenie:
  - a) celów strategicznych projektowanych zmian,
  - b) kierunków niezbędnych działań,
  - c) sposobu realizacji strategii oraz jej ram finansowych,
  - d) wskaźników realizacji działań.

Istotne jest zatem rozpoznanie rzeczywistych zjawisk i problemów społecznych występujących w gminie oraz dokonanie oceny ich znaczenia oraz roli czynników, które warunkują te zjawiska.

Głównym zadaniem strategii, która stanowi instrument umożliwiający podejmowanie decyzji, zarówno bieżących, jak i w dalszej perspektywie, jest wyrównanie szans społecznych mieszkańców miasta dzięki efektywnej współpracy wszystkich partnerów działających w obszarze polityki społecznej.

Ze względu na procesy zachodzące w społeczności lokalnej, strategia będzie podlegać ciągłym zmianom, ponieważ pojawiać się będą nowe, ważne cele, a część straci swoją aktualność. Proces ten będzie wskaźnikiem działań i dążeń społeczności lokalnej do zmiany.

Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych służyć będzie jako podstawa określająca kierunki zamierzeń rozwojowych w sektorze pomocy społecznej na terenie gminy Pyskowice w latach 2014-2020.

Przy tworzeniu Strategii zachowano zgodność z przyjętymi dokumentami strategicznymi na poziomie Unii Europejskiej, kraju, poziomie regionalnym oraz lokalnym.

CZEŚĆ I. CHARAKTERYSTYKA GMINY PYSKOWICE

Rozdział 1 – Położenie, powierzchnia

Pyskowice, to miasto w województwie śląskim, położone na pagórkowatym terenie w południowo-zachodniej Polsce, w zachodniej części województwa śląskiego i Górnośląskiego Okręgu Przemysłowego (GOP), w północnej części powiatu gliwickiego na Wyżynie Katowickiej, nad rzeką Dramą. Ponad siedemset lat temu, dzięki korzystnemu położeniu na trasie handlowej łączącej Wrocław z Krakowem, rozwinęło się z osady w miasteczko. Tutaj też, od traktu wrocławskiego odgałęziają się drogi do Częstochowy i Poznania.

Najbliższym miastem, z którym sąsiadują Pyskowice są Gliwice.

Sąsiadujące z Pyskowicami gminy to:

- Rudziniec, Toszek, Wielowieś (powiat gliwicki)
- Zbrostawice (powiat tarnogórski)

Powierzchnia gminy wynosi 31,14 km², z czego 16,93 km² objęte są zabudową o charakterze miejskim.

Rozdział 2 – Komunikacja i Transport

Komunikacja miejska

Na terenie Pyskowic kursuje 8 linii autobusowych obsługiwanych przez KZK GOP (linie: 20, 71, 152, 153, 184, 677, 707, 739, 791) ponadto kursują lokalne autobusy PKS Gliwice. Linie KZK GOP łączą Pyskowice z Bytomiem, Dzierżnem, Gliwicami, Łabędami, Tarnowskimi Górami i od 2011 roku z Wielowsią, oraz zabrzańskimi dzielnicami Helenka i Rokitnica.

Transport drogowy

Drogi Wojewódzkie - droga wojewódzka nr 901 (Olesno, Zawadzkie, Sieroty, Pyskowice, Gliwice),

Drogi Krajowe - droga krajowa nr 40 (Głuchołazy, Prudnik, Kędzierzyn-Koźle, Pyskowice) oraz droga krajowa nr 94 (Kraków, Dąbrowa Górnicza, Bytom, Pyskowice, Opole, Brzeg, Oława, Wrocław, Legnica),

Autostrady: A4 (w odległości 14 km od Pyskowic) oraz A1 (w odległości 13 km od Pyskowic).

Transport kolejowy

Komunikacja kolejowa nie jest dobrze rozwinięta. Pyskowice posiadają stację PKP, na której zatrzymują się jedynie pociągi Regio, ponieważ pociągi pospieszne (obecnie TLK) nie kursują trasą przez Pyskowice. Najczęstsze i niestety jedyne kursy pociągów zmierzają do Opola, Gliwic i Strzelec Opolskich. Przez Pyskowice przechodzi linia kolejowa Opole-Gliwice, oraz magistrala węglowa Gliwice-Lubliniec. W latach siedemdziesiątych istniało jeszcze bezpośrednie połączenie do Lublińca. Do lat 90. część pociągów na trasie Gliwice-Katowice kończyło swoją trasę na stacji Pyskowice Miasto, która znajdowała się blisko centrum miasta i nowo wybudowanego osiedla mieszkaniowego. Później tory do Pyskowic Miasta zostały złożone przez PKP, a budynek dworca obecnie nie jest używany. Od 1998 roku w pobliżu stacji PKP działa skansen kolejowy.

Transport lotniczy

W odległości około 42 km od Pyskowic, znajduje się port lotniczy Katowice-Pyrzowice.

Rozdział 3 - Sytuacja demograficzna

Według stanu na 31 grudnia 2013 r. liczba ludności Pyskowic wynosi **17559 osób**, w tym:

- w wieku od 0 do 17 - **2770**
- w wieku od 18 do 64 - **11930**
- w wieku powyżej 64 – **2859**

Gęstość zaludnienia: 564 osoby/km²

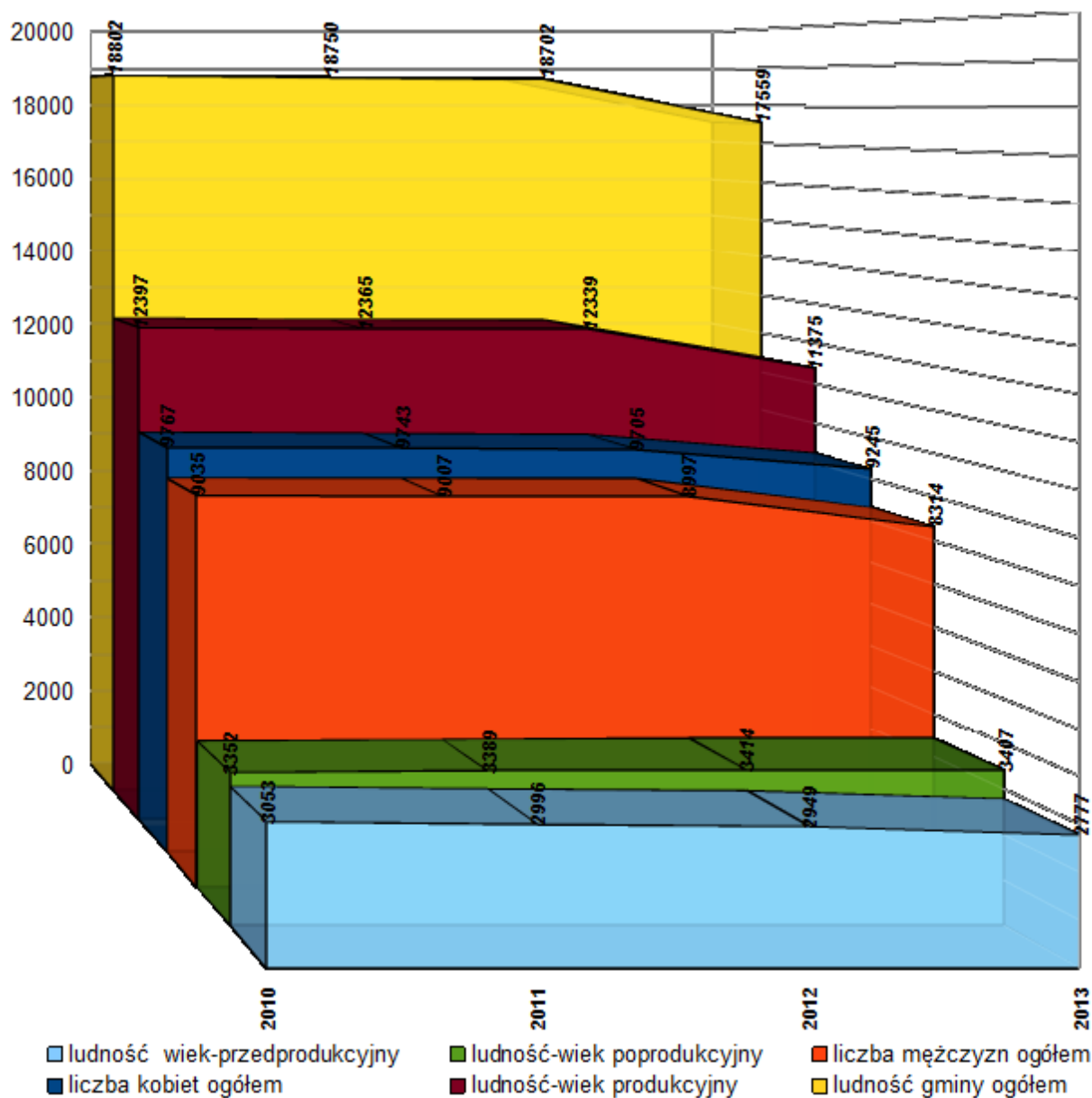
Struktura ludności miasta według podziału na płeć i wiek, jako podstawa większości analiz demograficznych pozwala ocenić skalę zjawiska oraz rodzaj potrzeb społecznych.

W Pyskowicach na 100 mężczyzn przypada średnio 108 kobiet (wg danych GUS z 2013 r.). Liczbę ludności Pyskowic według podziału na płeć i wiek przedstawia Tab. 1

Tab. 1. Liczba ludności Pyskowic w latach 2010 – 2013 wg podziału na płeć i wiek.

Liczba ludności wg wieku	2010		2011		2012		2013	
	mężczyźni	kobiety	mężczyźni	kobiety	mężczyźni	kobiety	mężczyźni	kobiety
0 – 17 lat	1547	1506	1515	1481	1497	1452	1418	1359
	17,12%	15,42%	16,82%	15,20%	16,64%	14,96%	17,06%	14,70%
18 – 59/64 lat	6379	6018	6390	5975	6391	5948	5822	5553
	70,60%	61,62%	70,94%	61,33%	71,03%	61,29%	70,03%	60,06%
60/65 lat i więcej	1109	2243	1102	2287	1109	2305	1074	2333
	12,27%	22,97%	12,23%	23,47%	12,33%	23,75%	12,92%	25,24%
Ogółem	9035	9767	9007	9743	8997	9705	8314	9245

Należy zwrócić uwagę na fakt, że zarówno w przedziale wiekowym 0 – 17 lat jak i 18 – 59/64 lat liczba mężczyzn jest wyższa o średnio 10% w stosunku do liczby kobiet w tych samych grupach wiekowych, a dopiero wśród ludności w wieku poprodukcyjnym obserwuje się przewagę liczby kobiet, z tendencją wzrostową z 10,07% w 2010 roku do 12,32% w 2013 roku. Jednakże liczba ludność Pyskowic, zarówno ogółem jak i wg podziału ze względu na płeć lub wiek ma zauważalne tendencje malejące, co obrazuje poniższy wykres.

W Pyskowicach, jak i w całym kraju zauważa się także stały wzrost liczby osób w wieku emerytalnym. Od 2010 roku liczba osób w wieku poprodukcyjnym w stosunku do ogółu ludności w Pyskowicach osiąga poziom ponad 17% i stale wzrasta, przekraczając granicę 14% osób w wieku emerytalnym w skali całej populacji kraju, co uznawane jest za granicę zaliczania państwa do grup starzejących się społeczeństw. Procentowy udział ludności w wieku przedprodukcyjnym w stosunku do liczby ludności miasta ogółem wykazuje ogólnie tendencje lekko spadkowe, natomiast ludności w wieku produkcyjnym w latach 2010 – 2012 pozostawał na względnie stałym poziomie, aby w 2013 r. ulec obniżeniu o 1,2% w stosunku do roku 2012.

Liczbowy i % udział liczby ludności wg wieku w stosunku do ogólnej liczby ludności w Pyskowicach w ostatnich latach przedstawia Tab. 2

Malejąca liczba ludności miasta świadczyć może o nizu demograficznym na terenie gminy lub migracji ludności do innych regionów. Spadek liczby ludności gminy następuje stale od 1999 r. i jak wynika z danych prognozowanych do 2030 r. według GUS w dalszym ciągu będzie następował.

Tab. 2 Liczbowy i % udział liczby ludności wg wieku w stosunku do ogólnej liczby ludności w Pyskowicach w latach 2010 – 2013

Liczba ludności	2010	2011	2012	2013

0 – 17 lat	3053	2996	2949	2777
	16,24%	15,98%	15,77%	15,82%
18 – 59/64 lat	12397	12365	12339	11375
	65,93%	65,95%	65,98%	64,78%
60/65 lat i więcej	3352	3389	3414	3407
	17,83%	18,07%	18,25%	19,40%
Ogółem	18802	18750	18702	17559

Rozdział 4 - Warunki życia mieszkańców

Edukacja

Na terenie miasta znajdują się placówki oświatowe zapewniające dzieciom możliwość kształcenia na wszystkich etapach rozwoju.

- Miejski Żłobek– zapewnia 60 miejsc wg stanu za 2013 r. Planowane jest zwiększenie liczby miejsc do 75
- Przedszkola (Nr 1, 2, 3, 4, 5) – zapewniają łącznie 540 miejsc wg danych za 2013 r.
- Szkoły Podstawowe (Nr 4, 5, 6)
- Gimnazja (Nr 1 i 2)
- Zespół Szkół im. Marii Konopnickiej, w tym:
  - Liceum Ogólnokształcące
  - Liceum Profilowane (profile: mundurowy i medyczno-kosmetyczny)
  - Technikum (profile: informatyczny, architektury krajobrazu oraz handlowy)
  - Zasadnicza Szkoła Zawodowa

- Zespół Szkół Specjalnych (Szkoła Podstawowa i Gimnazjum)

Pozostałe placówki oświatowe zlokalizowane na terenie Gminy to: Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, Zespół Obsługi Placówek Oświatowych, Ognisko Pracy Pozaszkolnej.

Natomiast na poziomie wyższym młodzież ma możliwość kształcenia na uczelniach zlokalizowanych na terenie powiatu, województwa śląskiego oraz województw ościennych.

Infrastruktura mieszkaniowa

Na terenie miasta występuje zróżnicowana zabudowa mieszkalna. W okolicy Rynku dominują wielorodzinne kamienice, w sąsiednich uliczkach domy jednorodzinne oraz pojedyncza zabudowa wielorodzinna. W kierunku północnym oraz zachodnim wybudowane zostały bloki mieszkalne do 4 kondygnacji. W starej, południowej części miasta budownictwo jest również zróżnicowane, zarówno jedno, jak i wielorodzinne. W całym mieście zauważalny jest zróżnicowany stan techniczny budynków, wskazujący na potrzeby inwestycyjne w tym kierunku. Dotyczy to zarówno zasobów lokalowych gminy jak i budownictwa prywatnego.

Tab. 3 Zasoby i potrzeby mieszkaniowe Pyskowic w latach 2010 – 2013

	2010	2011	2012	2013
Liczba mieszkań w zasobie gminy	1849	1849	1849	1546
Liczba wniosków złożonych na mieszkanie z zasobów gminy	88	91	68	86

Liczba	mieszkań	socjalnych	111	114	120	119
Liczba oczekujących na lokal socjalny			23	24	16	100

Powyższe dane wskazują na zbyt małą liczbę lokali mieszkalnych w zasobach gminy w stosunku do potrzeb mieszkańców, zwłaszcza, że liczba lokali w ostatnim roku zmniejszyła się o 303 w odniesieniu do lat poprzednich.

Ochrona zdrowia

Na terenie miasta znajduje się Szpital sp. z o.o., zapewniający miejsca na oddziałach:

- wewnętrznym
- ginekologiczno – położniczym
- chirurgicznym

zarówno dla mieszkańców miasta jak i powiatu gliwickiego. Szpital posiada również pracownię RTG oraz diagnostyczną. Szpital na poziomie I piętra połączony jest niedawno wybudowanym korytarzem z budynkiem starego szpitala, w którym obecnie mieszczą się poradnie specjalistyczne: Chirurgiczna dla Dzieci i Dorosłych oraz Chorób Płuc.

Ponadto w Pyskowicach funkcjonują jeszcze trzy przychodnie lekarskie, zapewniające dostęp do podstawowej i specjalistycznej opieki medycznej, dla mieszkańców gminy oraz sąsiednich miejscowości. Świadczenia w zakresie opieki specjalistycznej są dostępne zarówno bezpłatnie (refundacja Narodowego Funduszu Zdrowia), jak i odpłatnie.

- NZOZ Wielospecjalistyczna Przychodnia numer 1 – zapewnia ambulatoryjną opiekę specjalistyczną, opiekę psychiatryczną, rehabilitację leczniczą. Przychodnia ma poradnię lekarza rodzinnego oraz kontrakt na świadczenia wykwalifikowanej pielęgniarki oraz dwanaście poradni specjalistycznych. Do największych należą: Poradnia Diabetologiczna, Poradnia Dermatologiczna oraz Poradnia Neurologiczna. Usługi położnej POZ w zakresie edukacji związanej z planowaniem rodziny, opieki w okresie ciąży i opieki nad pacjentką w okresie jej życia.

- NZOZ Centrum Usług Medycznych A.A. „Remedium” - mający dwie placówki medyczne na terenie Gminy, zapewnia poradnię lekarza rodzinnego, pediatry i internisty oraz poradnię specjalistyczną w zakresie chirurgii, dermatologii, endokrynologii, ginekologii i położnictwa, kardiologii, w tym dziecięcej, laryngologii, medycyny pracy, neurolog, okulistyki, ortopedii, opieki paliatywnej. Ponadto w zakresie urologii i zdrowia psychicznego oraz pracownię ultrasonografii, laboratorium analityczne. NZOZ „ Remedium” świadczy również pomoc medyczną w godzinach nocnych oraz dniach wolnych od pracy.

- Ponadto na terenie miasta funkcjonują NZOZ Praktyka Lekarza Rodzinnego w południowej dzielnicy oraz Stacja Pogotowia Ratunkowego.

Apteki znajdujące się na terenie gminy:

Apteka	Dobra	-	ul.	Wojska	Polskiego	10,
Apteka	Galenova	-	ul.	Generała	Władysława	Sikorskiego 83,
Apteka	Polvita	-	ul.	Armii	Krajowej	28,
Apteka	Leśna	-	ul.	Wojska	Polskiego	23,
Apteka	Rynek	-	ul.	ul.	Rynek	13,
Apteka Centralna – ul. Armii Krajowej 20,						

Apteka Zdrowit - ul. Kard. Stefana Wyszyńskiego 14/1,

Apteka Remedium - ul. Ignacego Paderewskiego 11.

Kultura i sport

Gmina posiada dość dobrze rozwiniętą sferę kulturalną i sportową. Na terenie Pyskowic znajduje się Miejski Ośrodek Kultury i Sportu, w ramach którego działają sekcje artystyczne dla dzieci i młodzieży, m. in. Dziecięce Zespoły Taneczne, Zespoły Tańca Współczesnego, Nowoczesnego, Hip Hop, dwie Schole dziecięce, chóry, klub plastyczny, studio wokalne, Koło Modelarstwa Lotniczego i Kosmicznego, Kółko Artystyczne, teatr młodzieżowy oraz odbywają się zajęcia taneczne dla dorosłych – AEROBICDANCE. We współpracy z Urzędem Miasta oraz lokalnymi sponsorami są organizowane imprezy okolicznościowe (m. in. Dni Pyskowic,

Dni Rodziny, Dożynki, Sylwester) oraz liczne koncerty, zabawy, spotkania edukacyjne. Organizowany jest również wypoczynek letni i zimowy. Usytuowane w Ratuszu Muzeum Miejskie oferuje stałe ekspozycje : "Pyskowice wczoraj i dziś", "Dzieje Ratusza", "Wystawa minerałów i skamieniałości", jak również wystawy twórczości lokalnych artystów (rzeźba, malarstwo, fotografia), konkursów dla dzieci i młodzieży, historyczne.

Na terenie Pyskowic znajduje się również Ognisko Pracy Pozaszkolnej i Społeczne Ognisko Muzyczne. Natomiast Miejska Biblioteka Publiczna poza księgozbiorem dla dorosłych i dzieci zapewnia możliwość korzystania z będących na wyposażeniu komputerów z bezpłatnym dostępem do internetu.

W mieście istnieje wiele obiektów oraz organizacji sportowych, dzięki którym mieszkańcy Pyskowic mogą realizować swoje pasje sportowe:

Obiekty sportowe:

- Hala Widowiskowo-Sportowa im. Huberta Wagnera, ul Strzelców Bytomskich 1a
- Ośrodek Sportowo-Rekreacyjny, ul. Kardynała Stefana Wyszyńskiego
- Stadion Sportowy, ul. Generała Sikorskiego 79.

Kluby sportowe:

- Miejski Klub Sportowo-Rekreacyjny „CZARNI” Pyskowice (piłka nożna), Stadion Sportowy, ul. Generała Sikorskiego 79
- Miejski Klub Sportowo-Rekreacyjny (piłka siatkowa), ul. Strzelców Bytomskich 1
- Miejski Klub Sportowy „Return” (tenis ziemny), Ośrodek Sportowo-Rekreacyjny, ul. Kardynała Wyszyńskiego
- Uczniowski Klub Sportowy, ul. Strzelców Bytomskich 1
- Śląski Klub „TAEKWON-DO”, ul. Lompy
- Uczniowski Klub Sportowy "Feniks" (tenis stołowy), ul. Wzywołenia 6
- Klub Sportowo-Rekreacyjny „REMEDIUM” (piłka nożna-futsal), ul. Padereskiwgo 11
- Klub Sympatyków Siatkówki „GUMISIE”, ul. Wieczorka
- Klub Futsal Akademia Pyskowice (piłka nożna-futsal), Al. Jana Pawła II 9

Rozdział 5 - Organizacje pozarządowe

Organizacje pozarządowe znajdując się bliżej obywatela, mogą efektywniej odbierać i zaspokajać ważne potrzeby społeczne. Poprzez prowadzenie działalności w różnych dziedzinach i realizację zadań na poziomie lokalnym są także partnerem władz samorządowych. Ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie z 24 kwietnia 2003 roku reguluje zasady prowadzenia działalności pożytku publicznego przez organizacje pozarządowe, tryb, zasady i formy zlecenia organizacjom pozarządowym realizacji zadań publicznych przez organy administracji publicznej, a także uzyskiwanie przez te organizacje statusu pożytku publicznego, nadzór nad ich działalnością, jak również warunki wykonywania świadczeń przez wolontariuszy i korzystania z tych świadczeń. 2 marca 2010 roku weszła w życie nowelizacja ustawy o działalności pożytku publicznego i wolontariacie. Wprowadziła ona ciekawe rozwiązania, które usprawniły współpracę między samorządem a organizacjami pozarządowymi tj. wieloletnie programy współpracy, tryb tzw. „małych grantów” czy inicjatywa lokalna, jak również obowiązek konsultacji społecznych. Organizacje te najczęściej działają w formie stowarzyszeń lub fundacji. Zdecydowana ich większość zajmuje się sportem. Aktywna działalność widoczna jest także w obszarze pomocy społecznej oraz kultury i edukacji. Ogromny procent stanowią organizacje działające lokalnie na terenie gminy.

Na terenie Pyskowic działają następujące organizacje pozarządowe w podanych niżej obszarach:

Przewycięzanie trudnych sytuacji życiowych, działalność wspierająca: Stowarzyszenie Ludzie Miasta, JA - TY – MY Stowarzyszenie Środowisk Osób Niepełnosprawnych, ich Rodzin i Przyjaciół, Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Caritas – Stacja Opieki w Pyskowicach, Śląskie Stowarzyszenie Pomocy Dzieciom Specjalnej Troski i Osobom z Upośledzeniem Umysłowym, Stowarzyszenie Przyjaciół Chorych „ Hospicjum w Pyskowicach”

Ochrona zdrowia: Punkt Konsultacyjny Stowarzyszenie GTW, Stowarzyszenie „ Pyskowskie Narodziny”.

Nauka, kultura, ekologia: Polski Związek Wędkarski koło nr 43, Stowarzyszenie Pamięci Armii Krajowej Zarząd Krajowy Bielsko Biała Oddział w Pyskowicach, Stowarzyszenie Wychowanków Przyjaciół Liceum Ogólnokształcącego im. Marii Konopnickiej, Towarzystwo Ochrony Zabytków Kolejnictwa i Organizacji Skansenów, Związek Kombatanów RP i byłych Więźniów Politycznych, Związek Wypędzonych z Kresów Wschodnich RP, Towarzystwo Społeczno Kulturalne Niemców Województwa Śląskiego, Polski Związek Hodowców Kanarków i Ptaków Egzotycznych.

Działalność międzynarodowa, wspólnoty lokalne, aktywność społeczna: Klub Motocyklowy „Sąsiedzi”, Klub Seniora 50+, Towarzystwo Przyjaźni Pyskowice i Florsheim, Pyskowskie Towarzystwo Przyjaźni Polsko Francuskiej.

Sport, turystyka, wypoczynek: Klub Sympatyków Siatkówki „Gumisie”, Klub Sportowo Rekreacyjny „Remedium” Pyskowice, Śląski Klub „Taekwon – Do” ITF, Uczniowski Klub Sportowy „Trójka”, Miejski Klub Sportowy „Return”, Miejski Klub Sportowo – Rekreacyjny Pyskowice, Miejski Klub Sportowo Rekreacyjny „Czarni” Pyskowice, Klub Futsal Akademia Pyskowice, Uczniowski Klub Sportowy „FENIKS”.

CZĘŚĆ II.

DIAGNOZA I ANALIZA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W PYSKOWICACH

Wstęp

Rozeznanie potrzeb społeczności gminy staje się podstawą dalszej aktywności planistycznej i wdrożeniowej władz samorządowych. Rozszerzony katalog zjawisk i problemów społecznych, które marginalizują lub grożą marginalizacją stwarza możliwość ubiegania się o pomoc społeczną w jednostkach organizacyjnych gmin, pod warunkiem spełnienia określonych w art. 7. ustawy z 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej z późniejszymi zmianami, kryteriów. Mianowicie pomocy społecznej udziela się osobom i rodzinom w szczególności z powodu:

- 1) ubóstwa,
- 2) sieroctwa,
- 3) bezdomności,
- 4) bezrobocia,
- 5) niepełnosprawności,
- 6) długotrwałej lub ciężkiej choroby,
- 7) przemocy w rodzinie,
- 7a) potrzeby ochrony ofiar handlu ludźmi,
- 8) potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności,
- 9) bezradności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych,
- 10) braku umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej całodobowe placówki opiekuńczo – wychowawcze,
- 11) trudności w integracji cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą,
- 12) trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego,
- 13) alkoholizmu lub narkomanii,
- 14) zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej,
- 15) klęski żywiołowej lub ekologicznej.

W Tab. 4 porównano liczbę osób i rodzin objętych pomocą społeczną ze względu na występowanie poszczególnych dysfunkcji z okresu ostatnich czterech lat.

Tab. 4 Zestawienie dotyczące powodów udzielanej pomocy w latach 2010-2013

zmniejszenie skali problemów   **zwiększenie skali problemów**

Powód trudnej sytuacji życiowej	2010	2011	2012	2013
	Liczba rodzin	Liczba rodzin	Liczba rodzin	Liczba rodzin
Ubóstwo	260	255	229	249
Sieroctwo	0	0	0	0
Bezdomność	19	17	17	14
Potrzeba ochrony macierzyństwa,	28	26	28	30
w tym wielodzietność	14	11	12	20
Bezrobocie	228	202	175	193
Niepełnosprawność	157	149	147	164
Długotrwała lub ciężka choroba	74	66	67	77
Bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego - ogółem	81	74	53	64
w tym: rodziny niepełne	65	58	39	48
rodziny wielodzietne	9	9	7	9
Przemoc w rodzinie	6	5	4	7
Alkoholizm	70	73	62	62
Narkomania	1	1	1	1
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	17	12	10	12
Brak umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo-wychowawcze	0	0	0	0
Trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą	0	0	0	0
Zdarzenie losowe	2	0	2	0
Sytuacja kryzysowa	4	1	1	3
Kłęsa żywiołowa lub ekologiczna	0	0	0	0

Rozdział 1 – Ubóstwo

Ubóstwo według definicji Banku Światowego to niemożność osiągnięcia minimalnego standardu życiowego. Natomiast według definicji Europejskiej Wspólnoty Gospodarczej, ubóstwo odnosi się do osób, rodzin lub grup osób, których środki materialne kulturalne i socjalne są ograniczone w takim stopniu, że poziom ich życia obniża się poza akceptowane minimum w kraju zamieszkania.

Instytut Pracy i Spraw Socjalnych (IPISS), opracowuje dane do określenia poziomu minimum socjalnego i minimum egzystencji.

Minimum socjalne i minimum egzystencji według IPISS, to odmienne standardy poziomu potrzeb bytowych i konsumpcyjnych. Są normatywnymi modelami zaspakajania potrzeb bytowo-konsumpcyjnych na niskim poziomie. Mają postać koszyków dóbr i usług konsumpcyjnych, określonych ilościowo i wartościowo, które są zbudowane w oparciu o normy odpowiadające danym grupom potrzeb i mierzą ubóstwo absolutne.

Minimum egzystencji uwzględnia potrzeby, których zaspokojenie nie może być odłożone w czasie - to granica zaspokojenia najbardziej podstawowych potrzeb człowieka, takich jak: wyżywienie, mieszkanie, leki i higiena osobista, naprawa odzieży, edukacja dzieci w zakresie podstawowym.

Minimum egzystencji wyznacza granicę, poniżej której występuje biologiczne zagrożenie życia oraz rozwoju psychofizycznego człowieka - konsumpcja poniżej poziomu minimum egzystencji prowadzi do biologicznego wyniszczenia oraz wyznacza rozmiary skrajnego ubóstwa (dolna granica).

W 2006 roku minimum egzystencji zostało zmodyfikowane. Zmiany wystąpiły w strukturze podaży, w tym ze źródeł zakupu towarów i usług po najniższych cenach, a także w zachowaniach konsumpcyjnych gospodarstw domowych. W związku z postępem nauk biologicznych rozszerzono zalecenia fizjologów żywienia, zwłaszcza wobec zmian składników odżywczych w oferowanej żywności.

Minimum socjalne to model zaspokajania potrzeb na niskim poziomie, ale jeszcze wystarczającym dla reprodukcji sił vitalnych człowieka na każdym etapie jego biologicznego rozwoju, dla posiadania i wychowania potomstwa oraz dla utrzymania więzi ze społeczeństwem.

Minimum socjalne jest to taki koszyk dóbr i usług, aby rodzina określonego typu mogła zaspokoić potrzeby biologiczne, kulturalne i społeczne na poziomie uznanym za niezbędny.

Jest górną granicą wyznaczającą sferę niedostatku, poniżej której następuje deprywacja potrzeb człowieka i pojawia się zagrożenie wchodzenia w proces wykluczenia społecznego - to raczej miara zbliżania się do ubóstwa niż samego ubóstwa. Minimum socjalne może więc być traktowane jako granica ostrzegająca przed ubóstwem.

W 2006 roku minimum socjalne również zostało zmodyfikowane. Nowy koszyk obejmuje znacznie szerszą paletę dóbr i usług konsumpcyjnych. Jest on bardziej wrażliwy na zmiany cen poszczególnych towarów, zwłaszcza tych, których ceny mają charakter sezonowy.

Próg ubóstwa definiuje wcześniej cytowana ustawa o pomocy społecznej, poprzez określenie kryteriów dochodowych kwalifikujących do uzyskania świadczeń. Wspomniane kryteria są ustalane w oparciu o wyniki badań prognozy interwencji socjalnej dokonanych zgodnie z wytycznymi ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego uwzględniającymi m. in. zakres potrzeb niezbędnych do egzystencji, minimalny zakres wydatków. Od października 2012 roku kryteria te wynoszą; 542 zł dla gospodarstw 1 – osobowych, oraz 456 zł na osobę w rodzinie w gospodarstwach wieloosobowych.

Tab. 5 Procentowy stosunek rodzin objętych pomocą z powodu ubóstwa do ogólnej liczby korzystających z pomocy

Lata	Liczba objętych pomocą z powodu ubóstwa		Liczba objętych pomocą ogółem		% ubogich rodzin do ogółu objętych pomocą
	Rodziny	Osoby w rodzinach	Rodziny	Osoby w rodzinach	
2010	260	577	332	765	78,31
2011	255	548	299	671	85,28
2012	229	479	271	592	84,50
2013	249	566	297	675	83,84

Na podstawie danych z lat 2010 – 2013 ubóstwo określono jako dominujący w Pyskowicach problem społeczny pod względem liczby osób i rodzin korzystających ze wsparcia pomocy społecznej.

Wśród osób i rodzin objętych pomocą społeczną, poza trudną sytuacją materialną spowodowaną przede wszystkim bezrobociem przynajmniej jednego członka rodziny, niepełnosprawnością lub innym stanem zdrowia powodującym ograniczenie własnych możliwości w kierunku poprawy sytuacji życiowej, obserwuje się również następujące czynniki:

- brak podstawowych elementów standardu mieszkaniowego, takich jak: elektryczność, bieżąca woda, wc i łazienka w mieszkaniu,
- zbyt duże zagęszczenie mieszkania,

- brak lub niski poziom podstawowego wyposażenia mieszkania w sprzęty gospodarstwa domowego i sprzętu RTV,
- niski lub zerowy poziom wydatków na kulturę i wypoczynek,
- degradację podstawowych więzi rodzinnych oraz funkcji jakie powinna spełniać.

Zgodnie z opracowaną Narodową Strategią Integracji Społecznej wprowadzającą do polityki społecznej filozofię tworzenia równych szans i aktywizacji, zamiast rozdawnictwa pieniędzy, w celu walki z ubóstwem stawiane są dominujące kierunki związane z edukacją oraz tworzeniem nowych miejsc pracy.

W zwalczaniu ubóstwa i wykluczenia społecznego w zgodzie z NSIS potrzebne są 3 podstawowe kierunki inwestycji społecznych:

- inwestycje związane z edukacją, zapewniające równość szans i wyższą jakość usług edukacyjnych pozwalającą na uczestnictwo w nowoczesnym rynku pracy,
- inwestycje związane z godzeniem funkcji rodzinnych i zawodowych, wspieraniem rodzicielstwa i wychowania młodzieży,
- inwestycje związane z podtrzymaniem zdrowia, sprawności i aktywności osób dorosłych i starszych, pozwalające na to, by jak najdłużej można było zachować samodzielność i wyższą jakość życia.

Istnieją trzy powody, którymi należy się kierować zwalczając ubóstwo:

1. humanitarne;
2. egalitarne - w społeczeństwie istnieje pewien podstawowy poziom równości, poniżej którego nikt nie powinien się znaleźć;
3. funkcjonalne, w tym:
  - stabilizacyjne systemu społecznego i politycznego,
  - racjonalne – wykorzystanie kapitału ludzkiego

Rozdział 2 - Bezdomność

Bezdomność □ - charakterystyka

Zgodnie z zapisami ustawy o pomocy społecznej za osobę bezdomną uznać należy osobę nie zamieszkujejącą w lokalu mieszkalnym, w rozumieniu przepisów o ochronie praw lokatorów i mieszkaniowym zasobie gminy oraz niezameldowaną na pobyt stały, w rozumieniu przepisów o ewidencji ludności i dowodach osobistych, a także osobę nie zamieszkujejącą w lokalu mieszkalnym i zameldowaną na pobyt stały w lokalu, w którym nie ma możliwości zamieszkania.

Bezdomność w ujęciu socjologicznym stanowi problem społeczny charakteryzujący się brakiem miejsca stałego zamieszkania – brakiem domu. Bezdomność w ujęciu psychologicznym to z kolei kryzysowy stan egzystencji osoby nie posiadającej faktycznego miejsca zamieszkania, pozbawionej środków niezbędnych do zaspokojenia elementarnych potrzeb, trwale wykorzenionej ze środowiska w wyniku rozpadu więzi społecznych i akceptującej swoją rolę społeczną. Jako stan ewidentnej i trwałej deprivacji potrzeb mieszkaniowych, w sytuacji, gdy dotknięta bezdomnością osoba nie jest w stanie jej zapobiec, wiąże się z poważnym upośledzeniem psychicznego i społecznego funkcjonowania człowieka.

Czynniki powodujące bezdomność.

Najczęściej wśród czynników powodujących bezdomność wymienia się:

- rozpad rodziny,
- eksmisje, powrót z zakładu karnego bez możliwości zamieszkania,
- brak stałych dochodów,
- przemoc w rodzinie,
- brak tolerancji społecznej,
- uzależnienia,
- opuszczenie domu dziecka.

Najczęściej przyznawanymi formami wsparcia, dla osób bezdomnych przez ośrodek pomocy społecznej z terenu gminy są:

- zapewnienie miejsca i finansowanie pobytu w schronisku lub noclegowni,
- pomoc finansowa (żywność, odzież)
- pomoc rzeczowa,
- pomoc udzielana w formie schronienia w ośrodkach, prowadzonych przez organizacje pozarządowe,
- pomoc w wynajęciu lokalu mieszkalnego,
- zapewnienie posiłku,
- ubezpieczenie zdrowotne,
- poradnictwo specjalistyczne, w tym prawne i psychologiczne.

Diagnoza problemu bezdomności:

Gmina Pyskowice, w ramach pomocy osobom bezdomnym, podejmuje standardowe działania, tj. udzielanie wsparcia w postaci schronienia, ciepłych posiłków, świadczeń pieniężnych, pomocy rzeczowej. Ponadto osoby bezdomne są aktywizowane zawodowo i społecznie, mogą również korzystać z pomocy specjalistów ds. uzależnień.

Gmina Pyskowice w swoich zasobach nie posiada placówek zapewniających długoterminowe schronienie dla osób bezdomnych. Osoby bezdomne wymagające wsparcia w takiej formie kierowane są do schronisk lub noclegowni poza terenem gminy.

W ramach działań interwencyjnych Gmina posiada możliwość zapewnienia zakwaterowania dla osób bezdomnych w pokoju interwencyjnym.

Tab. 6 Liczba osób bezdomnych oczekujących na mieszkanie w gminie Pyskowice do dnia 31.12.2013

	Rodzaj lokalu mieszkalnego	
	Lokal komunalny	Lokal socjalny
Liczba osób bezdomnych oczekujących na lokal z zasobów gminy	6	5
Ogółem	11	

W 2013 r. Ośrodek Pomocy Społecznej udzielił wsparcia 14 osobom bezdomnym:

- 9 osób przebywało w placówkach dla osób bezdomnych (8 dorosłych + 1 dziecko)
- 5 osób przebywało na terenie miasta na zasadzie schronienia.

Osoby te korzystają z pomocy finansowej oraz rzeczowej z OPS. Objęte są również wsparciem w formie pracy socjalnej.

Tab. 7 Liczba osób bezdomnych wg. Danych Ośrodka Pomocy Społecznej w Pyskowicach w latach 2011-2013

Wyszczególnienie	2011	2012	2013
Liczba wszystkich osób bezdomnych (przebywających na terenie gminy i poza jej granicami)	13	13	14
Liczba osób przebywających w placówkach noclegowych dla osób bezdomnych	8	7	7

Na mocy ustawy o pomocy społecznej obowiązek udzielenia pomocy osobom bezdomnym spoczywa na gminie. Gmina ma obowiązek zapewnić osobom bezdomnym schronienie, posiłki, ubranie lub pomoc finansową w zależności od potrzeb.

W ramach opracowanego przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej Programu "Bezdomność", uwzględnione zostały następujące działania:

- profilaktyczne, mające na celu zapobiec sytuacji, w której utrwała się i poszerza zjawisko bezdomności. Kieruje się je do ludzi, którzy są najbardziej narażeni na bezdomność
- osłonowe, czyli takie, które mają uratować od tego problemu konkretne osoby bezdomne jak również grupy społeczne, które wydają się być zdolne do pokonania tego problemu.
- osłonowe, które mają nie dopuścić do tego by rozwijała się degradacja biologiczna i społeczna bezdomnych. Mają być do tego użyte standardowe rodzaje i formy pomocy społecznej, jak również podstawowe elementy pracy socjalnej.

Aktywizacja osób bezdomnych oparta jest w głównej mierze na indywidualnym programie wychodzenia z bezdomności, opracowywanym przez pracowników socjalnych we współpracy z osobami bezdomnymi. Bezdomny, który został objęty tym programem otrzymuje prawo do ubezpieczenia zdrowotnego. Program pomocowy może zostać przerwany w dwóch przypadkach:

- gdy bezdomny uporczywie narusza postanowienia programu,
- w przypadku opuszczenia przez bezdomnego miejsca, w którym podjął się realizacji programu.

Tab. 8 Wsparcie i pomoc osobom bezdomnym wg. Danych Ośrodka Pomocy Społecznej w Pyskowicach w latach 2011-2013

Wyszczeg ó lnienie	2011	2012	2013
Liczba os ó b objętych Indywidualnym Programem Wychodzenia z Bezdomnością	8	3	5

Rozdział 3 - Bezrobocie

Zgodnie z danymi statystycznymi Ośrodka Pomocy Społecznej w Pyskowicach w roku 2013 bezrobocie znalazło się na drugim miejscu pod względem częstotliwości udzielania pomocy.

Według obowiązującej ustawy z dnia 14 grudnia 1994 r. z późn. zm. o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu², **bezrobotnym** może być osoba, która bezpośrednio przed rejestracją jako bezrobotna była zatrudniona nieprzerwanie na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej przez okres co najmniej 6 miesięcy, oraz osoba niezatrudnioną i nie wykonującą innej pracy zarobkowej, zdolną i gotową do podjęcia zatrudnienia w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym w danym zawodzie lub w danej służbie albo innej pracy zarobkowej albo jeżeli jest osobą niepełnosprawną, zdolną i gotową do podjęcia zatrudnienia co najmniej w połowie tego wymiaru czasu pracy, nieuczącą się w szkole, z wyjątkiem uczącej się w szkole dla dorosłych lub przystępującej do egzaminu eksternistycznego z zakresu programu nauczania tej szkoły lub w szkole wyższej, gdzie studiuje na studiach niestacjonarnych, zarejestrowaną we właściwym dla miejsca zameldowania stałego lub czasowego powiatowym urzędzie pracy oraz poszukującą zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej, jeżeli:

- ukończyła 18 lat,
- nie osiągnęła wieku emerytalnego, o którym mowa w art. 24 ust. 1a i 1b oraz w art. 27 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych z późn. zm. (Dz. U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227, z późn. zm. 2),
- nie nabyła prawa do emerytury lub renty z tytułu niezdolności do pracy, renty szkoleniowej, renty socjalnej, renty rodzinnej w wysokości przekraczającej połowę minimalnego wynagrodzenia za pracę albo po ustaniu zatrudnienia, innej pracy zarobkowej, zaprzestaniu prowadzenia pozarolniczej działalności, nie pobiera nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego, zasiłku przedemerytalnego, świadczenia przedemerytalnego,

świadczenia rehabilitacyjnego, zasiłku chorobowego, zasiłku macierzyńskiego lub zasiłku w wysokości zasiłku macierzyńskiego,

- nie nabyła prawa do emerytury albo renty z tytułu niezdolności do pracy, przyznanej przez zagraniczny organ emerytalny lub rentowy, w wysokości co najmniej najniższej emerytury albo renty z tytułu niezdolności do pracy, o których mowa w ustawie z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych,

- nie jest właścicielem lub posiadaczem samoistnym lub zależnym nieruchomości rolnej, w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz. U. Nr 16, poz. 93, z późn. zm.3)), o powierzchni użytków rolnych przekraczającej 2 ha przeliczeniowe lub nie podlega ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym z tytułu stałej pracy jako współmałżonek lub domownik w gospodarstwie rolnym o powierzchni użytków rolnych przekraczającej 2 ha przeliczeniowe,

- nie uzyskuje przychodów podlegających opodatkowaniu podatkiem dochodowym z działów specjalnych produkcji rolnej, chyba że dochód z działów specjalnych produkcji rolnej, obliczony dla ustalenia podatku dochodowego od osób fizycznych, nie przekracza wysokości przeciętnego dochodu z pracy w indywidualnych gospodarstwach rolnych z 2 ha przeliczeniowych ustalonego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego na podstawie przepisów o podatku rolnym, lub nie podlega ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym z tytułu stałej pracy jako współmałżonek lub domownik w takim gospodarstwie,

- nie złożyła wniosku o wpis do ewidencji działalności gospodarczej albo po złożeniu wniosku o wpis:

- zgłosiła do ewidencji działalności gospodarczej wniosek o zawieszenie wykonywania działalności gospodarczej i okres zawieszenia jeszcze nie upłynął, albo

- nie upłynął jeszcze okres do, określonego we wniosku o wpis do ewidencji działalności gospodarczej, dnia podjęcia działalności gospodarczej,

- nie jest osobą tymczasowo aresztowaną lub nie odbywa kary pozbawienia wolności, z wyjątkiem kary pozbawienia wolności odbywanej poza zakładem karnym w systemie dozoru elektronicznego,

- nie uzyskuje miesięcznie przychodu w wysokości przekraczającej połowę minimalnego wynagrodzenia za pracę, z wyłączeniem przychodów uzyskanych z tytułu odsetek lub innych przychodów od środków pieniężnych zgromadzonych na rachunkach bankowych,

- nie pobiera na podstawie przepisów o pomocy społecznej zasiłku stałego,

- nie pobiera, na podstawie przepisów o świadczeniach rodzinnych, świadczenia pielęgnacyjnego, specjalnego zasiłku opiekuńczego lub dodatku do zasiłku rodzinnego z tytułu samotnego wychowywania dziecka i utraty prawa do zasiłku dla bezrobotnych na skutek upływuustawowego okresu jego pobierania,

- nie pobiera po ustaniu zatrudnienia świadczenia szkoleniowego, o którym mowa w art. 70 ust. 6,

- nie podlega, na podstawie odrębnych przepisów, obowiązkowi ubezpieczenia społecznego, z wyjątkiem ubezpieczenia społecznego rolników,

- nie pobiera na podstawie przepisów o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów zasiłku dla opiekuna.

Bezrobocie jest zjawiskiem trudnym do zmierzenia. Statystyki najczęściej odnoszą się do skali bezrobocia rejestrowanego (jawnego), ujmując w ten sposób tylko część osób pozostających bez pracy, dlatego trudno określić liczbę osób zatrudnionych w tzw. „szarej strefie”. Bezrobocie przyczynia się do występowania negatywnych zjawisk społecznych w życiu osób nieposiadających stałej pracy. Poważnym skutkiem bezrobocia jest ubożenie rodziny, które często prowadzi do narastania konfliktów napięć między członkami rodziny oraz przyczynia się do powstawania patologii społecznych. Brak perspektyw zatrudnienia szczególnie w przypadku bezrobotnych długoterminowych powoduje degradację pozycji społecznej tych osób. Budzi obawy o własny los i możliwości przetrwania całej rodziny, a także odbija się negatywnie na samopoczuciu i stanie zdrowia bezrobotnego. Długotrwałe bezrobocie prowadzi do ubóstwa i marginalizacji społecznej. Wobec braku pracy na rynku wewnętrznym coraz więcej osób poszukuje pracy poza granicami kraju. Atrakcyjne zarobki i bogata oferta powoduje, że bezrobotni znajdują szybko zatrudnienie w takich krajach jak : Niemcy, Anglia czy Holandia. Brak jest dokładnych danych, ile osób pracuje poza granicami kraju. Ma to niewątpliwie pozytywny wpływ na uzupełnienie budżetu domowego, ale także wpływa niekorzystnie na więzi emocjonalne w rodzinie powodując ich osłabienie. Bezrobocie to zjawisko, które staje się częstym powodem ubiegania się o środki z pomocy społecznej. Brak zatrudnienia dla osób zdolnych do pracy może doprowadzić do konfliktów

w rodzinie, ubóstwa, alkoholizmu, zaniedbań opiekuńczych czy przemocy w rodzinie. Bezpośrednią przyczyną bezrobocia z reguły jest niewystarczająca liczba wolnych miejsc pracy, wadliwa organizacja rynku pracy oraz brak odpowiednich kwalifikacji samych bezrobotnych. Taka sytuacja ma miejsce w gminie Pyskowice, gdzie statystyki właśnie wskazują na osoby z wykształceniem gimnazjalnym i niższym jako grupę osób najbardziej zagrożonych bezrobociem. Poniżej przedstawiono analizę wybranych zagadnień dotyczących bezrobocia w latach 2011 – 2013 na terenie Gminy Pyskowice w oparciu o dane uzyskane z Powiatowego Urzędu Pracy w Gliwicach.

Tab. 9 Liczba bezrobotnych wg wieku i płci w 2011r.

Wiek	Bezrobotni wg wieku	% ogólnej liczby bezrobotnych	Bezrobotne Kobiety	% bezrobotnych kobiety do ogólnej liczby bezrobotnych	Bezrobotni mężczyźni	% bezrobotnych mężczyzn do ogólnej liczby bezrobotnych
18-24	125	16,75	81	10,86	44	5,89
25-34	199	26,67	129	17,29	70	9,38
35-44	138	18,49	82	10,99	56	7,51
45-54	184	24,66	84	11,26	100	13,40
55-59	83	11,12	42	5,63	41	5,50
60 -64	17	2,27	0	0	17	2,2
Bezrobocie ogółem	746		418		329	

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Urzędu Pracy w Gliwicach

Tab. 10 Liczba bezrobotnych w 2011r. wg wykształcenia z podziałem na płeć

Wykształcenie	Bezrobotni ogółem	Wartość %	Kobiety	Wartość %	Mężczyźni	Wartość %
Wyższe	60	8,21	40	5,36	20	2,68
Policealne i średnie zawodowe	147	19,70	92	12,33	55	7,37
Średnie ogólnokształcące	70	9,38	54	7,24	16	2,14
Zasadnicze zawodowe	219	29,35	97	13	116	15,54
Gimnazjalne i poniżej	256	34,31	135	18,09	121	16,21

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Urzędu Pracy w Gliwicach

Tab. 11 Liczba bezrobotnych wg wieku i płci w 2012 r.

Wiek	Bezrobotni wg wieku	% ogólnej liczby bezrobotnych	Bezrobotne Kobiety	% bezrobotnych kobiety do ogólnej liczby bezrobotnych	Bezrobotni mężczyźni	% bezrobotnych mężczyzn do ogólnej liczby bezrobotnych
------	---------------------	-------------------------------	--------------------	---	----------------------	--

18-24	137	16,25	82	9,72	55	6,52
25-34	240	28,46	150	17,79	90	10,67
35-44	160	18,97	105	12,45	55	6,52
45-54	192	22,77	100	11,86	92	10,91
55-59	97	11,5	38	4,5	57	6,76
60 -64	17	2,02	0	0	17	2,01
Bezrobocie ogółem	843		475		368	

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Urzędu Pracy w Gliwicach

Tab. 12 Liczba bezrobotnych w 2012 r. wg wykształcenia z podziałem na płeć

Wykształcenie	Bezrobotni ogółem	Wartość %	Kobiety	Wartość%	Mężczyźni	Wartość %
Wyższe	81	9,60	57	6,76	24	2,84
Policealne i średnie zawodowe	146	17,31	84	9,96	62	7,35
Średnie ogólnokształcące	90	10,67	72	8,54	18	2,13
Zasadnicze zawodowe	254	30,13	120	14,23	134	15,89
Gimnazjalne i poniżej	272	32,26	142	16,84	130	15,42

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Urzędu Pracy w Gliwicach

Tab. 13 Liczba bezrobotnych wg wieku i płci w 2013 r.

Wiek	Bezrobotni wg wieku	% ogólnej liczby bezrobotnych	Bezrobotne Kobiety	% bezrobotnych kobiety do ogólnej liczby bezrobotnych	Bezrobotni mężczyźni	% bezrobotnych mężczyzn do ogólnej liczby bezrobotnych
18-24	118	14,37	65	9,91	53	6,45
25-34	223	27,16	122	14,85	101	12,3
35-44	155	18,87	96	11,69	59	7,18
45-54	187	22,77	93	11,32	94	11,44
55-59	113	13,76	52	6,33	61	7,42
60 -64	25	3,04	0	0	25	3,04

Bezrobocie ogółem	821		428		393	
-------------------	-----	--	-----	--	-----	--

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Urzędu Pracy w Gliwicach

Tab. 14 Liczba bezrobotnych w 2013 r. wg wykształcenia z podziałem płeć

Wykształcenie	Bezrobotni ogółem	Wartość %	Kobiety	Wartość %	Mężczyźni	Wartość %
Wyższe	77	9,37	53	6,45	24	2,92
Policealne i średnie zawodowe	155	18,87	87	10,59	68	8,28
Średnie ogólnokształcące	78	9,5	51	6,21	27	3,28
Zasadnicze zawodowe	239	29,11	98	11,93	141	17,17
Gimnazjalne i poniżej	274	33,37	139	16,93	135	16,44

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Urzędu Pracy w Gliwicach

Z analizy powyższych danych wynika, że bezrobocie na terenie Pyskowic wykazuje tendencję wzrostową z nieznacznym spadkiem ogólnej liczby osób bezrobotnych (o 22osoby) w 2013 roku. Najlicniejszą grupę osób bezrobotnych stanowią osoby w wieku 25 - 34 lat, i tak w 2011 roku stanowiły one 26,67% ogółu osób bezrobotnych w Pyskowicach, w 2012 roku 28,46 % , natomiast w roku 2013 - 27,77%. Wśród osób bezrobotnych licniejszą grupę stanowią kobiety oraz osoby posiadające wykształcenie zasadnicze zawodowe, gimnazjalne i niższe.

Brak zatrudnienia negatywnie wpływa na ekonomiczną kondycję rodzin. Pogorszenie statusu materialnego jest proporcjonalne do okresu pozostawania bez pracy i jako najbardziej widoczny skutek długotrwałego pozostawania bez pracy wymusza nieraz konieczność korzystania z systemu pomocy społecznej.

Tab. 15 Osoby korzystające z pomocy i wsparcia Ośrodka Pomocy Społecznej w Pyskowicach

Lata	Liczba rodzin, którym udzielono pomocy z powodu bezrobocia	Liczba osób w tych rodzinach	Liczba rodzin, którym udzielono pomocy ogółem	Liczba osób w tych rodzinach
2011	202	520	299	671
2012	175	455	271	592
2013	193	506	297	675

Źródło : OZPS

Z analizy danych wynika, że liczba rodzin korzystających z pomocy Ośrodka z powodu bezrobocia stanowi ponad połowę ogółu rodzin, którym udzielono pomocy i wsparcia. Poza pomocą materialną i rzeczową, bezrobotnych klientów obejmuje się wsparciem w formie pracy socjalnej.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Pyskowicach, w zakresie aktywizacji zawodowej i społecznej tej grupy klientów, ściśle współpracuje z następującymi instytucjami rynku pracy:

- Powiatowym Urzędem Pracy w Gliwicach,
- Młodzieżowym Biurem Pracy – OHP w Pyskowicach,
- Zakładem Doskonalenia Zawodowego w Pyskowicach,

- Filia Młodzieżowego Biura Pracy - Ochotniczych Hufców Pracy w Pyskowicach.

Powiatowy Urząd Pracy w Gliwicach w celu skutecznej realizacji zadań w zakresie promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia oraz aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych oferuje różnego rodzaju szkolenia finansowane z funduszu pracy oraz projektu Europejskiego Funduszu Społecznego „Punkt wyjścia” 6.1.3 PO KL.

Osoby długotrwale bezrobotne zarejestrowane w PUP Gliwice bardzo często korzystają ze wsparcia Ośrodka Pomocy Społecznej, dlatego bardzo ważna jest współpraca pomiędzy Powiatowym Urzędem Pracy w Gliwicach a Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Pyskowicach w zakresie aktywizacji zawodowej tej grupy bezrobotnych, a tym samym ich integracji społecznej.

Jedną z form aktywizacji zawodowej oferowanej osobom bezrobotnym w Pyskowicach są prace społecznie użyteczne, organizowane przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Pyskowicach w porozumieniu z Powiatowym Urzędem Pracy.

Prace społecznie użyteczne (PSU) – są formą aktywizacji osób długotrwale bezrobotnych. Organizowane są przez gminę w jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej, organizacjach lub instytucjach statutowo zajmujących się pomocą charytatywną lub na rzecz społeczności lokalnej. Prace społecznie użyteczne wykonywane są w miejscu zamieszkania lub pobytu bezrobotnego w wymiarze do 10 godzin tygodniowo (maksymalnie 40 godzin w miesiącu).

Powyższą formę aktywizacji zawodowej zastosowano wobec osób zagrożonych długotrwałym bezrobociem, posiadających niskie kwalifikacje zawodowe oraz nie mających doświadczenia zawodowego, w celu nabycia lub podniesienia umiejętności związanych z organizacją czasu, funkcjonowania w środowisku zawodowym. Prace społecznie użyteczne na terenie gminy Pyskowice realizowane są od ponad 5 lat. W roku 2013 r. przewidziano **40** miejsc pracy w **14** instytucjach na terenie miasta, tj: Żłobek Miejski, przedszkola, szkoły, Miejski Ośrodek Kultury i Sportu, Caritas, Ośrodek Pomocy Społecznej, Stacja opieki „Caritas”. W roku 2013 z powyższej formy aktywizacji skorzystały 52 osoby .

Zmiany w ustawie z dnia 14 maja 2014 roku (Dz. U. 2014 poz 5980) o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, m. in. wprowadzają konieczność ustalenia dla bezrobotnych **trzech profili pomocy**, określających różne formy wsparcia uzależnione od potrzeb bezrobotnego.

Bezrobotni, dla których zostanie ustalony III profil pomocy, będący jednocześnie klientami pomocy społecznej będą kierowani do Programu Aktywizacja i Integracja.

Program Aktywizacja i Integracja ma na celu inicjować działania, w zakresie, integracji, reintegracji zawodowej i społecznej osób długotrwale bezrobotnych, którym najtrudniej wrócić na rynek pracy i grozi wykluczenie społeczne. Bezrobotnym, skierowanym do udziału w Programie Aktywizacja i Integracja, jest udzielana pomoc w zakresie aktywizacji zawodowej i społecznej, poradnictwa zawodowego, kierowanie do zatrudnienia wspieranego u pracodawcy lub podjęcia pracy w spółdzielni socjalnej zakładanej przez osoby prawne.

Program ten zakłada współpracę oraz dwustronny przepływ informacji między PUP a OPS o wspólnych klientach. W przypadku odmowy przystąpienia lub przerwania udziału w PAI, przez bezrobotnego Program umożliwia pozbawienia klienta statusu osoby bezrobotnej oraz świadczeń z OPS. Konieczne jest zacieśnienie współpracy pomiędzy Ośrodkiem Pomocy Społecznej a Powiatowym Urzędem Pracy dla wykorzystania możliwości, które dają zmiany w ustawie o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, w celu utworzenia spójnego systemu aktywizacji oraz integracji osób długotrwale bezrobotnych z terenu Pyskowic.

Rozdział 4 – Niepełnosprawność

Niepełnosprawność oznacza trwałą lub okresową niezdolność do wypełniania ról społecznych z powodu stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu, w szczególności powodującą niezdolność do pracy.

Istnieją 3 stopnie niepełnosprawności: znaczny, umiarkowany i lekki, które stanowią podstawę do przyznawania ulg i uprawnień.

Edukacja, rehabilitacja lecznicza i społeczna, dostęp do rynku pracy oraz łagodzenie psychospołecznych skutków niepełnosprawności i przeciwdziałanie sytuacjom kryzysowym w rodzinie są podstawowymi standardami umożliwiającymi osobom niepełnosprawnym równoprawne uczestnictwo we wszystkich aspektach życia społecznego.

Niekorzystne zmiany demograficzne, związane ze starzeniem się społeczeństwa, wymagają dostosowywania systemu wsparcia (pomocy społecznej oraz opieki medycznej) do potrzeb starzejącego się społeczeństwa. Kluczowym zadaniem jest udzielanie takiego wsparcia starszym osobom, które pozwalałoby na pozostawanie tych osób w swoim środowisku i życie w godziwych warunkach bytowania. Działania prowadzone na terenie miasta powinny koncentrować się na poszerzaniu środowiskowego wsparcia starszych osób, jak również na pobudzaniu aktywności intelektualnej i fizycznej takich osób, zapewnieniu opieki w środowisku osobom wymagającym takiej pomocy, a także aktywizowaniu osób starszych do udziału w życiu społecznym.

Liczba niepełnosprawnych wzrasta, co może wiązać się między innymi ze starzeniem się społeczeństwa, natężenie zjawiska niepełnosprawności nasila się z wiekiem.

Wśród osób starszych, obok inwalidztwa, problemem jest również samotność, choroba, życie w ubóstwie, poczucie braku przydatności. Osoby starsze coraz częściej nie mogą też liczyć na pomoc rodziny, gdyż występuje duża ruchliwość przestrzenna i takie osoby nie mają nikogo bliskiego, kto mieszkałby w pobliżu ich miejsca zamieszkania. Do najczęstszych przyczyn niepełnosprawności można zaliczyć choroby, wypadki, zatrucia i urazy, często niepełnosprawność jest wynikiem przewlekłej choroby.

Tab. 16 Liczba osób niepełnosprawnych objętych pomocą Ośrodka Pomocy Społecznej w latach 2011 - 2013

Lata	2011	2012	2013
Liczba osób niepełnosprawnych	149	147	164

Osoby starsze, schorowane, które nie mogą samodzielnie funkcjonować w środowisku, mają możliwość uzyskania pomocy w postaci usług opiekuńczych świadczonych przez opiekunki Stacji Opieki „Caritas”.

Tab. 17 Liczba osób objętych pomocą w formie usług opiekuńczych w latach 2011 - 2013

Lata	2011	2012	2013
Liczba osób korzystających z usług opiekuńczych	31	42	27

Stacja Opieki „Caritas” sprawuje również opiekę nad chorymi w formie pielęgniarsko-pielęgnacyjnej. Z tej formy pomocy w 2013r. skorzystało 65 chorych, u których wykonano 2939 wizyt domowych.

Osobie wymagającej całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, niemogącej samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu, której nie można zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych przysługuje prawo do umieszczenia w domu pomocy społecznej.

Osoby wymagające wzmożonej opieki medycznej mogą być kierowane do zakładu opiekuńczo-leczniczego lub zakładu pielęgnacyjno - opiekuńczego (w 2013r. w ZOL i ZPO przebywało łącznie 19 osób).

Tab. 18 Liczba osób przebywających w domach pomocy społecznej w latach 2011 - 2013

Lata	2011	2012	2013
Liczba osób przebywających w domach pomocy społecznej	16	16	20

Zapewniające w Pyskowicach pomoc medyczną dwa Niepubliczne Zakłady Opieki Zdrowotnej oraz Przychodnia Wielospecjalistyczna, świadczą również pomocą medyczną w postaci wizyt domowych. Według danych Przychodni Wielospecjalistycznej w 2013 roku przeprowadzono łącznie ok. 6300 wizyt domowych u osób w wieku emerytalnym. Natomiast pomocą w zakresie pielęgniarstwa środowiskowego objętych zostało 216 osób na terenie całej gminy.

Funkcjonujące w Pyskowicach Stowarzyszenie Przyjaciół Chorych „Hospicjum” obejmuje opieką paliatywną 38 osób chorych oraz wspiera ich rodziny.

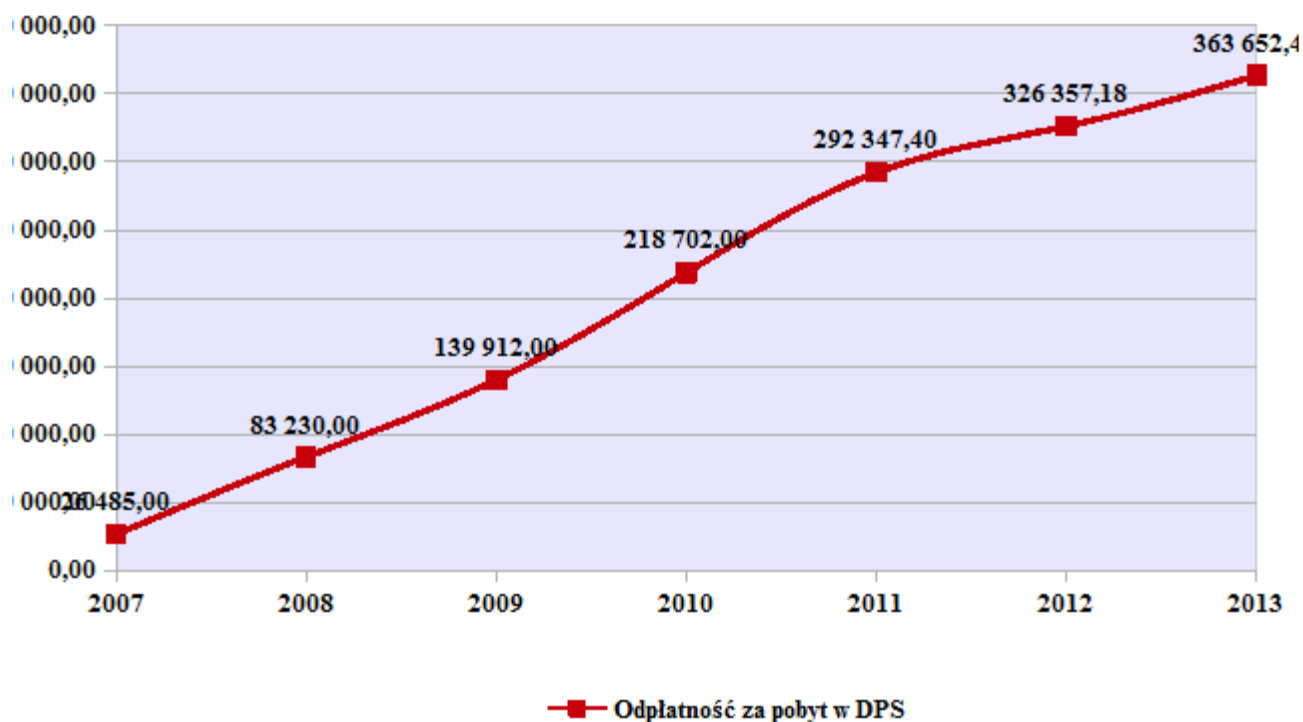
Z analizy powyższych danych wynika, że przeszło 300 osób w skali roku korzysta z częściowej pomocy osób drugich. Osoby te w najbliższym czasie mogą wymagać zwiększonej pomocy np. przez umieszczenie w placówce całodobowej. W związku z tym istnieje konieczność zwiększenia świadomości społeczności lokalnej w kwestii partycypowania w opiekę nad osobami starszymi.

Ponadto brak placówki, tj. dziennego domu pomocy dla osób starszych, która zapewniałaby częściową/wzmoczoną opiekę nad osobami, które korzystają z usług opiekuńczych/pomocy pielęgniarek środowiskowych, a w późniejszym czasie wymagałby skierowania do domu pomocy społecznej. Zaletami dziennego domu pomocy społecznej jest to, że osoby pozostają w środowisku lokalnym, a po drugie koszty utrzymania jednego pensjonariusza są znacznie niższe niż w przypadku placówki całodobowej.

W ostatnich latach na terenie Gminy można dostrzec wzrost liczby osób umieszczonych oraz oczekujących na skierowanie do domów pomocy społecznej, co znacznie obciąża budżet Gminy w kwestii ponoszenia odpłatności. Koszty odpłatności ponoszone przez gminę od roku 2007 przedstawia Tab. 19 oraz wykres.

Tab. 19 Koszt gminy z tytułu odpłatności za pobyt mieszkańców w domach pomocy społecznej w latach 2007 - 2013

Rok	Ilość osób	odpłatność gminy za pobyt w domach pomocy społecznej
2007	4	26 485,00
2008	6	83 230,00
2009	9	139 912,00
2010	13	218 701,75
2011	16	292 347,40
2012	16	326 357,18
2013	20	363 652,49

W Pyskowicach w zakresie działalności na rzecz osób niepełnosprawnych oraz starszych funkcjonują:

- Warsztaty Terapii Zajęciowej dla osób dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie i z zaburzeniami psychicznymi,
- Związek Emerytów i Rencistów,
- Kluby Seniora,
- Śląskie Stowarzyszenie Pomocy Dzieciom Specjalnej Troski i Osobom z Upośledzeniem Umysłowym.

Rozdział 5 – Przemoc w rodzinie

W świetle przepisu art. 2 ust. 2 Ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie j ako przemoc w rodzinie należy rozumieć:

„jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste członków rodziny w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób

Przemoc w rodzinie można także rozumieć jako zamierzone, wykorzystujące przewagę sił działanie przeciw członkowi rodziny, naruszające prawa i dobra osobiste, powodujące cierpienie i szkody. W relacji jedna ze stron ma przewagę nad drugą. Ofiara jest zazwyczaj słabsza, a sprawca silniejszy. Zgodnie z art. 207 § 1 Kodeksu karnego, przemoc w rodzinie jest przestępstwem.

Ogólnie przyjmuje się, że przemoc w rodzinie to działanie:

- zamierzone i świadome, skierowane przeciwko innym członkom rodziny,
- naruszające prawa i dobra osobiste osób doświadczających przemocy,
- w którym sprawca jest silniejszy, a osoba doświadczająca przemocy słabsza,
- powoduje ból i cierpienie.

Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie należy do zadań jednostek samorządu terytorialnego, które z mocy prawa zobowiązane są do udzielania pomocy osobom i rodzinom doświadczającym przemocy oraz kształtowania właściwych postaw i zachowań u osób, które dopuszczają się aktów przemocy wobec członków swoich rodzin.

Gmina Pyskowice realizując ustawowe zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie uchwaliła i realizuje „Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Pyskowice w Latach 2013-2018”.

Program nastawiony jest w głównej mierze na działania profilaktyczne oraz bezpośrednią pomoc osobom doświadczającym przemocy w rodzinie, ze szczególnym uwzględnieniem na przemoc wobec dzieci.

Głównym celem programu jest przeciwdziałanie zjawisku przemocy w rodzinie, zwiększenie dostępności i skuteczności profesjonalnej pomocy, ochrona ofiar przemocy w rodzinie oraz skuteczna interwencja wobec sprawców przemocy w rodzinie.

Spodziewane efekty podejmowanych działań:

- ograniczenie skali zjawiska przemocy,
- usprawnienie systemu pomocy rodzinom dotkniętym przemocą,
- skoordynowanie współpracy między przedstawicielami służb, instytucji i organizacji pozarządowych działających w obszarze przeciwdziałania przemocy,
- podniesienie jakości i skuteczności działań w zakresie przeciwdziałania przemocy,
- zwiększenie dostępności i skuteczności zorganizowanych form pomocy medycznej, psychologicznej, pedagogicznej, terapeutycznej, prawnej, socjalnej dla ofiar przemocy domowej,
- wzrost poziomu wiedzy u osób profesjonalnie pomagającym ofiarom i sprawcom przemocy w rodzinie,
- podniesienie świadomości społecznej na temat zjawiska przemocy w rodzinie oraz przełamanie funkcjonujących w społeczeństwie mitów dotyczących przemocy w rodzinie,
- zwiększenie społecznej wrażliwości i zaangażowanie w sprawy przeciwdziałania przemocy.

Diagnoza problemu przemocy w rodzinie w Gminie Pyskowice została oparta na analizie informacji uzyskanych od przedstawicieli funkcjonujących w gminie instytucji wchodzących w skład Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz na podstawie Niebieskich Kart, które wpływają do Zespołu.

Tab. 20 Ilość przypadków przemocy według danych instytucji wchodzących w skład Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie

Lp.	Instytucje	Ilość przypadków przemocy w rodzinie zgłoszone do Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie		
		2011	2012	2013
1	Ośrodek Pomocy Społecznej	2	5	8
2	Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	0	0	0
3	Komisariat Policji	5	24	23
4	Oświata	1	5	6
5	Ochrona Zdrowia	0	0	0
6	Organizacje Pozarządowe	0	0	0
7	Kuratorzy sądowi	0	0	0
8	RAZEM	8	34	37

Zespół Interdyscyplinarny w Gminie Pyskowice

Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. Nr 180, poz. 1493 z późn. zm.), nakłada na samorzady gmin obowiązek powoływania Zespołów Interdyscyplinarnych, które z mocy ustawy podejmują i inicjują działania w stosunku do zewnętrznych podmiotów i instytucji zajmujących się zjawiskiem przemocy w rodzinie, ale również w stosunku do osób i rodzin dotkniętych przemocą domową.

12 stycznia 2011r. Rada Miejska w Pyskowicach powołała Uchwałą Zespół Interdyscyplinarny.

W skład Zespołu wchodzi pracownicy pomocy społecznej, policji, służby zdrowia, oświaty, zespołów kuratorskiej służby sądowej, organizacji pozarządowych.

Celem Zespołu Interdyscyplinarnego jest:

1. budowanie lokalnego systemu wsparcia dla osób i rodzin doświadczających przemocy,
2. wypracowywanie standardów współpracy międzyinstytucjonalnej na rzecz przeciwdziałania przemocy.

W ramach swojej działalności Zespół Interdyscyplinarny powołuje Grupy Robocze.

Grupy Robocze w ramach swoich kompetencji realizują zadania:

1. diagnozują problem przemocy,
2. tworzą plany pomocy rodzinie,
3. udzielają wsparcia ofiarom (socjalnego, prawnego, psychologicznego),
4. podejmują interwencje,
5. kierują na terapię (Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych),
6. monitorują sytuację rodzin.

Rozdział 6 - Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych

Rodzina jest podstawową komórką społeczną spełniającą istotne funkcje zaspokajające potrzeby społeczne, psychiczne i emocjonalne swoich członków. Środowisko rodzinne jest pierwszym środowiskiem wychowawczym w życiu dziecka. Oddziałuje w sposób świadomy i nieświadomy na jego osobowość, przekazując mu swój system wartości, tradycje, ukierunkowuje jego aktywność i postępowanie na całe życie.

W ustawie o pomocy społecznej rodziną określa się osoby spokrewnione lub niespokrewnione pozostające w faktycznym związku, wspólnie zamieszkujące i gospodarujące.

Do głównych funkcji rodziny można zaliczyć:

- 1) funkcje prokreacyjne,
- 2) przygotowanie dzieci do wejścia w życie społeczne, ich pielęgnowanie i wychowywanie oraz zapewnienie im odpowiedniego startu życiowego,
- 3) prowadzenie gospodarstwa domowego, zaspokajającego potrzeby członków rodziny,
- 4) sprawowanie pieczy nad życiem członków rodziny, ich zachowaniem, kulturą, zdrowiem, trudnościami życiowymi.

Zaburzenie którejkolwiek z tych funkcji powoduje nieprawidłowe funkcjonowanie rodziny, które nabiera szczególnego znaczenia w zakresie niewydolności opiekuńczo – wychowawczej mającej wpływ nie tylko na zaspokajanie podstawowych potrzeb dzieci i młodzieży wychowujących się w tej rodzinie, ale także na kształtowanie osobowości młodych ludzi, ich systemu norm i wartości. Bezradność wynikająca z zaburzenia równowagi systemu rodzinnego, przejawiającego się trudnościami we własnym wypełnianiu ról społecznych przez poszczególnych członków rodziny, często jest przyczyną złego funkcjonowania rodziny.

Problem bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego jest jedną z przyczyn korzystania z pomocy finansowej Ośrodka.

Tab. 21. Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w zakresie ilości rodzin, którym udzielono pomocy z tytułu bezradności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych w latach 2010-2013.

Rok udzielenia pomocy finansowej	Liczba rodzin, korzystająca z pomocy z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego	Liczba rodzin korzystająca z pomocy ogółem	Procent
2010r.	81	336	24,11%
2011r.	74	299	24,75%
2012r.	53	271	19,56%
2013r.	64	297	21,55%

Dane z powyższej tabeli wskazują, że średnio około 23% rodzin, korzystających z pomocy Ośrodka w latach 2010-2013, wykazało się bezradnością w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego.

Ponadto z danych będących w posiadaniu Ośrodka wynika, iż spośród 297 rodzin objętych systemem pomocy społecznej w 2013r. w 107 rodzinach, wychowywały się dzieci do 18 roku życia, a wśród nich:

Tab. 22. Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w zakresie ilości dzieci w rodzinach, którym udzielono pomocy z tytułu bezradności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych w 2013r.

Rodziny z dziećmi ogółem		55
<u>o liczbie dzieci</u>	1	15
	2	20
	3	12
	4	5
	5	2
	6	1
Rodziny niepełne ogółem		52
<u>o liczbie dzieci</u>	1	27
	2	11
	3	6

Obecnie zagrożeniem dla stabilizacji życia rodzinnego w Polsce są trudności na rynku pracy i problemy finansowe. Bezrobocie głównych żywicieli rodziny, trwałe ubóstwo mogą przyczynić się do wystąpienia szeregu niekorzystnych zjawisk, jak przemoc w rodzinie, przestępczość, uzależnienia, niedożywienie dzieci, brak należytej opieki i działań wychowawczych, choroby somatyczne i psychiczne.

Najczęściej niezaradność rodziny w opiece i wychowaniu dzieci łączy się z innymi dysfunkcjami takimi jak: zaburzenia równowagi systemu rodzinnego w sytuacjach kryzysowych, problemy w pełnieniu ról rodzicielskich, małżeńskich, zawodowych wyrażające się m. in. niedojrzałością emocjonalną, problemy we współżyciu z ludźmi, konflikty i trudności adaptacyjne, niezaradność w prowadzeniu gospodarstwa domowego, niepełnosprawność intelektualna jednego lub obojga rodziców.

Problemy wychowawcze w środowisku rodzinnym ujawniają się często w postaci zachowań buntowniczych, agresywnych, konfliktowych, łamania przez dzieci i młodzież panujących obyczajów, wartości i norm. W wielu sytuacjach dzieci pozostawione są same sobie. Odrzucone przez środowisko rodzinne szukają akceptacji wśród rówieśników, zaczynają wagarować, uciekać z domu i popadać w konflikt z prawem, co niejednokrotnie stanowi przyczynę umieszczenia dzieci i młodzieży w placówkach opiekuńczo-wychowawczych lub resocjalizacyjnych. W skrajnych przypadkach bezradności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych zachodzi konieczność zorganizowania opieki nad dzieckiem poza rodziną naturalną i umieszczenia go w pieczy zastępczej.

Od dnia 1 stycznia 2012r., czyli od momentu wejścia w życie ustawy z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2013 r., poz. 135 z późn. zm.), samorząd gminny ma obowiązek współfinansowania pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym. Od tego czasu w pieczy zastępczej zostało umieszczonych 12 dzieci, za które, zgodnie z zapisami ustawy, naliczono odpłatność w wysokości:

Tab. 23 Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w zakresie ilości dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej od 01.01.2012r. oraz wydatki poniesione na ten cel w 2013r.

Forma pieczy zastępczej	Liczba umieszczonych dzieci od dnia 01.01.2012r.	Wydatki		
		10 %	30 %	50 %
Rodzina zastępcza spokrewniona	3	1771,00	2232,00	0,00
Rodzina zastępcza niezawodowa	3	2234,45	1660,00	0,00
Rodzina zastępcza zawodowa	3	3937,42	0,00	0,00
Placówka opiekuńczo-wychowawcza	3	2954,86	0,00	0,00
Razem	12	10897,73	3892,00	0,00

W sumie w roku 2013r. gmina Pyskowice poniosła wydatki z tytułu pobytu 12 dzieci w pieczy zastępczej w wysokości: 14 789,73zł.

Założeniem podstawowym ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej jest stworzenie spójnego systemu opieki nad dzieckiem i rodziną, jeśli ma ona trudności w wypełnianiu swoich funkcji. Chodzi o zapewnienie pomocy, która wyeliminuje groźbę zabrania dziecka rodzinie lub, w szczególnych sytuacjach, szybki powrót do rodziny po okresowym pobycie poza nią.

Kierując się tą ideą, w przepisach ustawy duży nacisk położono na działania profilaktyczne, pomagające rodzinie w prawidłowym funkcjonowaniu i zapobiegające powstawaniu patologii.

Od 1 stycznia 2015r. każda gmina zobligowana jest do zatrudnienia asystenta rodziny, celem zapewnienia odpowiedniej jakości pracy z rodzinami doświadczającymi trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.

Rola asystenta rodziny ma polegać m.in. na:

- opracowaniu i realizacji planu pracy z rodziną we współpracy z członkami rodziny i w konsultacji z pracownikiem socjalnym,
- dokonywaniu okresowej oceny sytuacji rodziny,
- udzielaniu pomocy rodzinom w poprawie ich sytuacji życiowej, w tym w zdobywaniu umiejętności prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego,
- udzielaniu pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów socjalnych, psychologicznych, wychowawczych z dziećmi,
- wspieraniu aktywności społecznej rodzin,
- motywowaniu członków rodzin do podnoszenia kwalifikacji zawodowych,
- udzielaniu pomocy w poszukiwaniu, podejmowaniu i utrzymywaniu pracy zarobkowej,
- udzielaniu wsparcia dzieciom, w szczególności poprzez ich udział w zajęciach psychoedukacyjnych,
- prowadzeniu indywidualnych konsultacji wychowawczych dla rodziców i dzieci,
- prowadzeniu dokumentacji dotyczącej pracy z rodziną,
- współpracy ze wszystkimi instytucjami zajmującymi się dzieckiem i rodziną.

W 2014r. Ośrodek złożył wniosek w konkursie ogłoszonym przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej o dofinansowanie w ramach „Programu asystent rodziny i koordynator rodzinnej pieczy zastępczej na rok 2014”. Pozyskano środki w wysokości 18 026,00zł, które pozwoliły na zatrudnienie jednego asystenta rodziny na okres 8 miesięcy (od maja do grudnia 2014r.).

Najistotniejsze jest, aby wszelka pomoc udzielana w wypadku stwierdzenia bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych była wczesna i miała charakter profilaktyczny, aktywizujący jednostkę lub rodzinę do poszukiwania samodzielnych rozwiązań. Powinna zmierzać do udzielania rodzinie wsparcia w odbudowie prawidłowych relacji i umacniania prawidłowych postaw rodzicielskich. Warunkiem powodzenia jest możliwie jak najwcześniejsze udzielenie pomocy oraz stosowanie działań profilaktyczno-ochronnych.

Rozdział 7 - Uzależnienia – alkoholizm i narkomania

Alkoholizm, inaczej choroba alkoholowa lub uzależnienie od alkoholu to zaburzenie polegające na utracie kontroli nad ilością spożywanego. Spożywanie alkoholu przez osobę uzależnioną jest spowodowane przymusem o charakterze psychicznym i somatycznym, i nie podlega jego woli, jednak możliwe jest jego powstrzymanie i utrzymanie abstynencji. Przewlekły alkoholizm prowadzi do chorób psychicznych, ciężkich schorzeń wątroby, nerek, żołądka, serca itd. Zwiększa przestępczość, ujemnie wpływa na potomstwo. Nadużywanie alkoholu jest powodem powstawania problemów w rodzinach oraz ich rozpadu.

Problem uzależnienia od alkoholu – mimo podejmowanych od wielu lat działań mających na celu zwiększenie świadomości na temat konsekwencji jego nadużywania oraz dostępności do świadczeń terapeutycznych związanych z leczeniem uzależnień – stale utrzymuje tendencję wzrostową. Problem ten jest znaczący zarówno w skali lokalnej, regionalnej, jak również całego kraju. Posługując się wskaźnikami europejskimi oraz wynikami polskich badań społecznych, liczbę osób uzależnionych od alkoholu w Polsce można oszacować na około 700-900 tys., zaś osób pijących alkohol ryzykownie i szkodliwie na ok. 4 mln.

Uzależnienie od alkoholu jest postępującą i śmiertelną chorobą biopsychospołeczną. Niezależnie od skali, a także jakości podejmowanych działań, problem alkoholowy był, jest i będzie przyczyną wielu negatywnych zjawisk zachodzących w różnych obszarach życia społecznego, ekonomicznego, ale przede wszystkim będzie zawsze wielką tragedią zarówno każdej osoby uzależnionej, jak i jej współuzależnionej rodziny. Piętno, jakie ten problem wywiera na dzieciach i ich dalszym życiu, jest bardzo silne.

Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej jednym z czynników kwalifikującym do objęcia wsparciem jest alkoholizm. Tab. 24 zawiera dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Pyskowicach z lat 2010 – 2013 dot. liczby osób i rodzin w których zdiagnozowano problem uzależnienia od alkoholu.

Tab. 24 Liczba osób i rodzin, które otrzymały pomoc ze względu na problem uzależnienia od alkoholu

	2010r.	2011r.	2012r.	2013r.
Liczba osób i rodzin, które otrzymały pomoc ze względu na problem uzależnienia od alkoholu	70	73	62	62

Skalę negatywnych skutków nadużywania alkoholu można ocenić na podstawie danych z Komisariatu Policji w Pyskowicach oraz Straży Miejskiej w Pyskowicach, przedstawionych w Tab. 24 i Tab. 25

Tab. 25 Zdarzenia związane z nadużywaniem alkoholu zarejestrowane przez funkcjonariuszy Komisariatu Policji w Pyskowicach:

Zdarzenie	2010r.	2011r.	2012r.	2013r.
Ilość osób umieszczonych w Izbie Wytrzeźwień	211	90	116	163
Ilość nałożonych mandatów karnych z art. 43 ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (spożywanie alkoholu w miejscach niedozwolonych)	255	135	182	170
Ilość sporządzonych wniosków o ukaranie do Sądu Rejonowego za wykroczenie z art. 43 ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (spożywanie alkoholu w miejscach niedozwolonych)	20	4	1	10
Ilość wniosków skierowanych do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	5	3	4	2
Przypadki ujawnienia nieletnich będących pod wpływem alkoholu	7	9	7	7
Ilość nieletnich umieszczonych w Izbie Wytrzeźwień	0	7	3	1

Tab. 26 Zdarzenia związane z nadużywaniem alkoholu zarejestrowane przez funkcjonariuszy Straży Miejskiej w Pyskowicach

Zdarzenie	2010r.	2011r.	2012r.	2013r.
Ilość interwencji wobec osób spożywających napoje alkoholowe w miejscach publicznych	252	254	220	217
Ilość osób umieszczonych w Izbie Wytrzeźwień	43	64	96	86
Ilość mandatów karnych nałożonych za spożywanie alkoholu w miejscach niedozwolonych	-	105	54	51
Ilość sporządzonych wniosków o ukaranie do Sądu Rejonowego za spożywanie alkoholu w miejscach niedozwolonych	8	3	4	4
Ilość osób w stanie nietrzeźwym odprowadzonych do miejsca zamieszkania, szpitala, itp.	69	78	69	62

Ilość wniosków skierowanych do Sądu Rejonowego za zakłócanie porządku lub uszkodzenie mienia przez osoby będące pod wpływem alkoholu	0	0	0	4
--	---	---	---	---

Kluczową rolę w polskim systemie rozwiązywania problemów alkoholowych odgrywają samorządy gmin, które na mocy ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałania alkoholizmowi są odpowiedzialne za rozwiązywanie problemów alkoholowych w społecznościach lokalnych. Zadaniem Gminy jest podejmowanie takich przedsięwzięć, które będą przestrzegać przed zgubnymi skutkami nadużywania alkoholu oraz przyczynią się do ich minimalizacji.

Jednym z ważniejszych podmiotów lokalnej polityki wobec alkoholu i inicjatorem działań z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych podejmowanych na poziomie lokalnym jest Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Na komisji spoczywa obowiązek podejmowania czynności zmierzających do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu. Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych prowadzi działalność m. in. w zakresie prowadzenia postępowań poprzez przyjmowanie zgłoszeń o przypadkach nadużywania alkoholu, motywowania osób uzależnionych od alkoholu do podjęcia leczenia, przygotowywania dokumentacji związanej z postępowaniem sądowym.

Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych reguluje prowadzenie działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych na terenie Gminy Pyskowice. Celem programu jest przeciwdziałanie negatywnym skutkom nadużywania alkoholu, zmniejszenie ich rozmiaru i bieżące rozwiązywanie problemów alkoholowych, w szczególności poprzez ograniczenie: szkód społecznych i ekonomicznych, związanych z nadużywaniem alkoholu, ochronę rodzin dotkniętych problemem alkoholowym przed marginalizacją społeczną, tworzenie bazy materialnej, organizacyjnej i merytorycznej dla realizacji programu oraz promowanie postaw społecznych ważnych dla profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych. Program zapewnia ciągłość już podjętych działań i inicjatyw na rzecz profilaktyki, daje gwarancję spójnych i skoordynowanych działań na szczeblu Gminy, które są elementem polityki realizowanej na poziomie ogólnokrajowym. Jest zbudowany w oparciu o zadania wynikające z zapisów ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz dotychczasowe doświadczenia w realizacji programów w latach poprzednich. Program skierowany jest do mieszkańców Gminy Pyskowice, którzy w życiu prywatnym lub zawodowym spotykają się z problemem nadużywania alkoholu oraz ich konsekwencjami, a także do wszystkich zainteresowanych tą problematyką.

Poniższa tabela przedstawia dane z działalności Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Pyskowicach za lata 2010 – 2013.

Tab. 27 Działalność Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (GKRPA):

Zdarzenie	2010r.	2011r.	2012r.	2013r. (na dzień 19.10.)
Ilość wniosków o zastosowanie leczenia w okresie sprawozdawczym:	28	22	15	27
w tym w stosunku do osób (zdarza się, że wobec jednej osoby wpływa więcej wniosków)	27	22	15	27
złożonych przez:				
· Rodzinę	5	9	4	10
· Policję	4	3	4	1

· Ośrodek Pomocy Społecznej	8	8	0	6
· Prokuraturę Rejonową	1	0	1	1
· Kuratora Sądowego	9	2	5	7
· Szkoły	0	0	0	2
· Inne	1	0	1	0
Ilość wniosków złożonych przez GKRPA do Sądu	7	9	9	7
Ilość osób wezwanych na posiedzenia GKRPA (zdarza się, że jedna osoba wzywana jest kilkakrotnie)	97	95	78	79
Ilość osób, które dobrowolnie zobowiązały się do wizyty w Ośrodku Rozwiązywania Problemów Uzależnień lub u psychologa	8	16	27	9
Ilość osób, które dobrowolnie zobowiązały się do podjęcia leczenia odwykowego w Zakładach Lecznictwa Odwykowego (Gliwice, Toszek)	2	8	7	10
Ilość posiedzeń GKRPA	14	17	20	13
Ilość osób skierowanych na badania do biegłych sądowych (psychologa i psychiatry) w przedmiocie uzależnienia od alkoholu	22	23	23	20
Ilość osób przebadanych przez biegłych sądowych (psychologa i psychiatry) w przedmiocie uzależnienia od alkoholu	7	11	5	13

Zebrane dane GKRPA obrazują, iż w roku 2013 nastąpił wzrost ilości wniosków o zastosowanie leczenia odwykowego, które wpłynęły do Komisji, w porównaniu do lat 2011, 2012. Wnioski te najczęściej składane były przez rodzinę osoby nadużywającej alkoholu.

Narkomania

Narkomania (z greckiego *narke* – odurzenie, *mania* – szaleństwo), patologiczne zjawisko społeczne, uzależnienie spowodowane krótszym lub dłuższym zażywaniem leków (głównie przeciwbólowych środków narkotycznych) albo innych środków uzależniających.

Według WHO *narkomania jest to stan zatrucia okresowego lub chronicznego, spowodowany powtarzającym się przyjmowaniem narkotyków w postaci naturalnej lub syntetycznej*. Problem narkomanii dotyczy szczególnie ludzi młodych, a rynek narkotykowy rozwija się przede wszystkim w szkołach.

Zaprzestanie zażywania powoduje bardzo przykre doznania. Narkomania w krótkim czasie prowadzi do poważnych zmian psychicznych pod postacią obniżenia uczuciowości wyższej, degradacji społecznej, zaburzeń krytycyzmu, osłabienia woli, kłamiwości. Często staje się przyczyną wejścia na drogę przestępczą.

Tab. 28 Zdarzenia związane z posiadaniem i dystrybucją narkotyków zarejestrowane przez funkcjonariuszy Komisariatu Policji w Pyskowicach:

Zdarzenie	2013r.
Ilość przestępstw związanych z posiadaniem i dystrybucją narkotyków lub innych środków odurzających	5

Działalność Stowarzyszenia GTW Gliwice, związana m.in. z realizacją Gminnego Programu Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2010-2015, obejmowała konsultacje, poradnictwo, edukację, wsparcie, motywowanie do zmiany destrukcyjnych zachowań, motywowanie do podjęcia leczenia w ośrodku rehabilitacyjnym i skierowania do takich ośrodków. Działania te odbywały się w Punkcie Konsultacyjnym, przy ul. Paderewskiego 5.

Tab. 29 Pomoc udzielana w Punkcie Konsultacyjnym w Pyskowicach

Pomoc udzielana w Punkcie	2013r.
Ilość spotkań	43
Ilość osób	34
w tym:	
· rodzice osób używających substancji psychoaktywnych lub podejrzewających swoje dzieci o takie zachowania	19
· osoby używające substancji psychoaktywnych (głównie marihuany, amfetaminy, dopalaczy)	15

CZĘŚĆ III. ZGODNOŚĆ

GMINNEJ STRATEGII ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W PYSKOWICACH NA LATA 2014-2020 Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI O SZERSZYM ZASIĘGU

Rozdział 1 - Poziom Unii Europejskiej

Przesłanki wynikające z dokumentów strategicznych Unii Europejskiej kluczowym programem społeczno-gospodarczym Unii Europejskiej jest Strategia Europa 2020. Jest ona nowym długookresowym programem rozwoju, zastępującym przyjętą w 2000 roku Strategię Lizbońską. „Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu” podkreśla znaczenie współdziałania państw członkowskich na rzecz wychodzenia z kryzysu oraz wdrażania reform, w odpowiedzi na wyzwania związane z globalizacją, starzeniem się społeczeństw oraz rosnącą potrzebą racjonalnego wykorzystywania zasobów. Wyznaczone zostały trzy podstawowe, wzajemnie wzmacniające się priorytety:

- wzrost inteligentny, czyli rozwój oparty na wiedzy i innowacjach gospodarki
  - wzrost zrównoważony, czyli transformacja w kierunku niskoemisyjnej, efektywnie korzystającej z zasobów i konkurencyjnej
  - wzrost sprzyjający włączeniu społecznemu, wspieranie gospodarki charakteryzującej się wysokim poziomem zatrudnienia i zapewniającej spójność gospodarczą, społeczną i terytorialną
- Podstawowymi instrumentami realizującymi cele zawarte w strategii są Krajowe Programy Reform, opracowywane przez państwa członkowskie oraz inicjatywy przewodnie, przygotowywane przez Komisję Europejską, a realizowane na poziomie Unii Europejskiej, państw członkowskich, regionalnym oraz lokalnym. Dwie inicjatywy przewodnie mają szczególnie duże znaczenie dla rozwiązywania problemów społecznych:
- Program na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia – stworzenie warunków do unowocześnienia rynków pracy przez ułatwienie mobilności pracowników i rozwój ich umiejętności w celu zwiększenia poziomu zatrudnienia oraz zapewnienie trwałości europejskich modeli społecznych;

- Europejski program walki z ubóstwem – zapewnienie spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej poprzez pomoc osobom biednym i wykluczonym oraz umożliwienie im aktywnego uczestniczenia w życiu ekonomicznym i społecznym

Rozdział 2 - Poziom krajowy

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Pyskowicach na lata 2014-2020 odwołuje się do następujących dokumentów:

- art. 17 i 19 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, (j. t. Dz.U. z 2013 r. poz.182 ze zm.);
- ustawa z dnia 19 sierpnia 2011 r. o zmianie ustawy o zatrudnieniu socjalnym oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2011r. Nr 205, poz. 1211);
- art. 41 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (j.t. Dz.U. z 2012 r., poz 1356 z późn. zm.);
- art. 10 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii ((j.t. Dz.U. z 2012r., poz. 124 z późn. zm.);
- ustawa z dnia 28 lipca 2011 r. zmieniająca ustawę o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz ustawy – Prawo bankowe oraz ustawę o zmianie ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2011r. Nr 185, poz. 1095);
- ustawa z dnia 22 stycznia 2010 r. o zmianie ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2010r. Nr 28, poz. 146);
- ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (j. t. Dz. U. z 2013 r., poz.1456 ze zmianami);
- ustawa z dnia 21 listopada 2008 r. o zmianie ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (Dz. U.z 2009r. Nr 1, poz. 2);
- ustawa z dnia 29 kwietnia 2004 roku o finansowym wsparciu tworzenia w latach 2004 – 2005 lokali socjalnych, noclegowni i domów dla bezdomnych – (Dz. U. z 2004 r. Nr 145, poz. 1533);
- ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (j.t. Dz. U. z 2012 r., poz. 1228 ze zmianami.);
- ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i pieczy zastępczej (j.t. Dz.U.z 2013r., poz. 135 z późn. zm.);
- Ustawę z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. Nr 180, poz. 1493 z późn. zm.).

Rozdział 3 - Poziom regionalny

Przesłanki wynikające ze Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2020”.

Istotne przesłanki dla tworzenia „Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2012-2020” znajdują się w Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2020” przyjętą przez Sejmik Województwa Śląskiego w lutym 2010 roku.

Wizja województwa śląskiego w roku 2020: ***Województwo śląskie będzie regionem zapewniającym dostęp do usług publicznych o wysokim standardzie, o nowoczesnej i zaawansowanej technologicznie gospodarce oraz istotnym partnerem w procesie rozwoju Europy.***

W celu osiągnięcia wizji wyróżnione zostały trzy priorytety działań:

- (A) Województwo śląskie regionem nowej gospodarki kreującym i skutecznie absorbującym technologie.
- (B) Województwo śląskie regionem o powszechnej dostępności do regionalnych usług publicznych o wysokim standardzie.
- (C) Województwo śląskie znaczącym partnerem kreacji kultury, nauki i przestrzeni europejskiej.

Ze względu na ważność dyrektyw wojewódzkich dla tworzonej strategii rozwiązywania problemów społecznych w pomocy społecznej w Pyskowicach, poniżej przytoczono treści priorytetów strategicznych A i B

oraz wynikające z nich kierunki działań, mające znaczenie dla strategicznego planowania rozwiązywania problemów społecznych występujących na terenie gminy.

Priorytet A: Województwo śląskie regionem nowej gospodarki kreującym i skutecznie absorbującym technologie.

Dla priorytetu pn.: Województwo śląskie regionem nowej gospodarki, kreującym i skutecznie absorbującym technologie wyznaczono trzy cele strategiczne, których osiągnięcie jest uwarunkowane podjęciem działań w zdefiniowanych kierunkach. Poniżej przytoczony został cel strategiczny o istotnym znaczeniu dla Strategii rozwiązywania problemów społecznych:

A. 1. Wysoki standard wykształcenia i umiejętności mieszkańców

Kierunki działań:

A. 1.1. Poprawa jakości kształcenia

A. 1.2. Rozwój kompetencji i usług społeczeństwa informacyjnego

A. 1.3. Poprawa zatrudnialności i aktywności zawodowej mieszkańców

Priorytet B: Województwo śląskie regionem o powszechnej dostępności do regionalnych usług publicznych o wysokim standardzie.

Dla priorytetu pn.: Województwo śląskie regionem o powszechnej dostępności do regionalnych usług publicznych o wysokim standardzie wyznaczono trzy cele strategiczne, których osiągnięcie jest uwarunkowane podjęciem działań w zdefiniowanych kierunkach:

B. 1. Zdrowy i bezpieczny mieszkaniec województwa

Kierunki działań:

B. 1.1. Poprawa dostępu do wysokiej jakości usług medycznych

B. 1.2. Upowszechnienie oraz promocja aktywnego i zdrowego stylu życia

B. 1.3. Podniesienie skuteczności polityki społecznej

B. 1.4. Zapewnienie bezpieczeństwa publicznego

B. 1.5. Wzmacnianie aktywności społecznej

B. 3. Atrakcyjne warunki zamieszkania i wysoka jakość przestrzeni

Kierunki działań:

B. 3.2. Poprawa warunków mieszkaniowych

B. 3.3. Rozbudowa i modernizacja infrastruktury komunalnej

Przesłanki wynikające ze Strategii Polityki Społecznej Województwa Śląskiego na lata 2006-2020

Celem głównym Strategii Polityki Społecznej Województwa Śląskiego na lata 2006 – 2020 przyjętej przez Sejmik Województwa Śląskiego w kwietniu 2006 roku, jest poprawa warunków i jakości życia mieszkańców województwa śląskiego.

Cele strategiczne i kierunki działań:

1. Promowanie rodziny jako wartości i rodzinności jako stylu życia.

Kierunki działań:

1.2. Polepszanie jakości życia rodzin.

1.3. Wspieranie edukacyjnej i kulturowej funkcji rodziny.

1.4. Prowadzenie badań dotyczących sytuacji społeczno-ekonomicznej rodziny.

1.5. Wzmocnienie sieci poradnictwa rodzinnego.

2. Wyrównywanie szans wychowawczych i edukacyjnych dzieci i młodzieży

Kierunki działań:

- 2.1. Wspieranie działań na rzecz zdobywania wykształcenia.
- 2.2. Przelamywanie barier wychowawczych i edukacyjnych w społecznościach lokalnych.
- 2.3. Przygotowywanie dzieci i młodzieży do życia w nowoczesnym państwie.
3. Wspieranie osób starszych w pełnieniu ról społecznych
Kierunki działań:
  - 3.1. Włączanie osób starszych do działań na rzecz rozwoju środowiska lokalnego.
  - 3.2. Dostosowanie systemu wsparcia, w tym pomocy społecznej do potrzeb starzejącego się społeczeństwa.
  - 3.3. Upowszechnianie wiedzy na temat starzenia się i jego konsekwencji (profilaktyka starzenia).
4. Wzmacnianie równych szans osób niepełnosprawnych
Kierunki działań:
  - 4.1. Tworzenie warunków do zachowania samodzielności i niezależności osób niepełnosprawnych.
  - 4.2. Poprawa dostępności osób niepełnosprawnych do kształcenia.
  - 4.3. Poprawa dostępności osób niepełnosprawnych do informacji i uprawnień.
  - 4.4. Kształtowanie postaw społecznych sprzyjających realizowaniu praw osób niepełnosprawnych.
  - 4.5. Integrowanie podmiotów działających w imieniu i na rzecz osób niepełnosprawnych.
5. Wspieranie działań na rzecz profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień
Kierunki działań:
  - 5.1. Wspomaganie działań prowadzonych przez samorządy gminne w realizacji gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów społecznych.
  - 5.2. Badanie i monitorowanie problemów związanych z zażywaniem środków psychoaktywnych oraz wzmacnianie systemu informacji w tym zakresie.
  - 5.3. Wspieranie działań profilaktycznych na rzecz zapobiegania używaniu środków psychoaktywnych.
  - 5.4. Rozwój edukacji publicznej. Szkolenie przedstawicieli różnych zawodów w zakresie problematyki uzależnień oraz przemocy domowej.
  - 5.5. Rozwój oraz modernizacja bazy materialnej, organizacyjnej i merytorycznej usług terapeutycznych dla osób uzależnionych i współuzależnionych.
  - 5.6. Wzmacnianie systemu wsparcia dla osób uzależnionych i współuzależnionych oraz członków ich rodzin.
  - 5.7. Wspieranie działań w obszarze reintegracji społecznej i zawodowej osób uzależnionych.
6. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu
Kierunki działań:
  - 6.1. Identyfikowanie przyczyn wykluczenia społecznego.
  - 6.2. Prowadzenie i wspieranie działań na rzecz włączenia osób, rodzin i grup do życia społecznego.
  - 6.3. Wspieranie systemu kształcenia i doskonalenia zawodowego kadr służby pomocy społecznej.
  - 6.4. Rozwój bazy instytucjonalnej, w szczególności pomocy społecznej.
  - 6.5. Wspieranie rozwoju organizacji społecznych.
7. Wzmacnianie bezpieczeństwa publicznego
Kierunki działań:
  - 7.1. Integracja podmiotów działających na rzecz bezpieczeństwa publicznego.
  - 7.2. Wspieranie działań społeczności lokalnej na rzecz bezpieczeństwa mieszkańców.
  - 7.3. Ochrona rodzin i innych grup społecznych przed zjawiskami dezorganizacji i patologii społecznej.

Rozdział 4 - Poziom powiatowy

Wizja rozwoju powiatu gliwickiego została sformułowana przy uwzględnieniu następujących płaszczyzn rozwoju:

- jakość kapitału ludzkiego,
- przedsiębiorczość,
- atrakcyjność inwestycyjna,
- przebudowa struktury gospodarczej i sieci współpracy biznesowej,
- jakość miejsca zamieszkania,
- zachowanie zasad rozwoju zrównoważonego,
- pozycja powiatu w otoczeniu i relacje z innymi ośrodkami,
- spójność przestrzenna i funkcjonalna.

Powiat gliwicki w roku 2020 wyróżniać będą następujące pozytywne cechy:

1. Wysoka jakość kapitału ludzkiego, na którą składają się:

Strategia Rozwoju Powiatu Gliwickiego na lata 2005-2020 stale podwyższane i dostosowywane do potrzeb współczesnej gospodarki kwalifikacje społeczności lokalnej, stanowiące ważny czynnik atrakcyjności inwestycyjnej i fundament samodzielności mieszkańców, aktywność przedsiębiorcza mieszkańców przejawiająca się w podejmowaniu samodzielnych inicjatyw biznesowych i społecznych, opierających się na wykorzystaniu unikatowych potencjałów powiatu i szans w otoczeniu, zaangażowanie mieszkańców powiatu w rozwój swoich miejscowości, świadomość wysokiej wartości kultury lokalnej oraz odpowiedzialność za jej zachowanie i wzbogacanie.

2. Korzystne warunki dla rozwoju lokalnej przedsiębiorczości i wysoka atrakcyjność inwestycyjna związane z:

- bliskością rynków zbytu w miastach Aglomeracji Śląskiej,
- wysokimi walorami środowiska naturalnego pozwalającymi rozwijać unikatowe działalności gospodarcze,
- poziomem wyposażenia infrastrukturalnego, dobrym przygotowaniem terenów inwestycyjnych, zindywidualizowaną obsługą inwestorów,
- śląskim etosem pracy i kwalifikacjami mieszkańców.

3. Zdywersyfikowana struktura gospodarcza, tworzona przez konkurencyjne, innowacyjne, respektujące zasady ekorozwoju podmioty działające w biznesie i rolnictwie; współzależnie rozwijające się funkcje gospodarcze obejmą:

różne formy działalności przemysłowej opartej na nowoczesnych technologiach, wykorzystującej, lecz nie degradującej atrakcyjne walory środowiskowe powiatu oraz tworzącej miejsca pracy dla najlepiej wykształconych mieszkańców powiatu, rolnictwo z elementami rolnictwa ekologicznego,

turystykę wykorzystującą tradycje, folklor, historię, zabytki, wartości religijne i walory środowiskowe powiatu oraz sąsiedztwo dużych aglomeracji, ze szczególnym uwzględnieniem turystyki rodzinnej, rekreacyjnej, aktywnej, edukacyjnej, weekendowej i agroturystyki.

4. Prężnie działające instytucje edukacyjne wspierające mieszkańców w ich aktywności społecznej i ekonomicznej; współpraca instytucji zajmujących się rynkiem pracy oraz instytucji edukacyjnych, samorządowych, biznesowych będzie przyczyniać się do równoważenia podaży i popytu na pracę.

5. Wysoka atrakcyjność powiatu jako miejsca zamieszkania, wynikająca z takich wyróżniających go cech jak:

- zachowana śląska tożsamość,
- integracja i solidarność społeczna,
- silne więzi rodzinne i sąsiedzkie,
- odpowiedzialność za los innych mieszkańców,

- atrakcyjne walory przyrodnicze uzupełniane przez odpowiednio funkcjonującą infrastrukturę rekreacyjną,
- dostępność w powiecie lub w bezpośrednim sąsiedztwie powiatu usług społecznych o odpowiedniej jakości (służba zdrowia, kultura, edukacja na wszystkich poziomach wraz z uczelniami wyższymi i kształceniem ustawicznym, opieka socjalna, usługi rehabilitacyjno-terapeutyczne, usługi opiekuńcze nad ludźmi starszymi i niepełnosprawnymi), dobre warunki dla rozwoju budownictwa mieszkaniowego, w tym budownictwa o charakterze rezydencjalnym.

6. Zachowanie unikatowych wartości kulturowych i przyrodniczych wzmacniających pozycję powiatu w otoczeniu; powiat gliwicki będzie pełnił rolę depozytariusza kultury śląskiej i walorów naturalnych, dzieląc się nimi z mieszkańcami innych obszarów poprzez rozwój produktów lokalnych, organizowanie imprez i tworzenie oferty edukacyjnej.

7. Wysokie poczucie bezpieczeństwa mieszkańców, minimalizowany poziom i oddziaływanie patologii społecznych, niska przestępczość, ograniczony wpływ negatywnych wzorców zewnętrznych na młodzież i dzieci.

8. Wysokie kwalifikacje mieszkańców oraz silne instytucje samorządowe będą zwiększały możliwości absorpcji przez powiat szans płynących z otoczenia; powiat będzie otwarty na nowych mieszkańców, inwestorów i odwiedzających.

9. Spójność przestrzenna i funkcjonalna powiatu przejawiająca się w:

- infrastrukturalnym scaleniu gmin powiatu,
- wspólnych inicjatywach podejmowanych przez instytucje powiatu, w szczególności we współpracy instytucji samorządowych,
- integracji działań mieszkańców gmin powiatu.

10. Funkcjonowanie powiatu gliwickiego w układzie komplementarnym z miastem Gliwice.

Źródło: Strategia Rozwoju Powiatu Gliwickiego Na Lata 2005-2020

CZĘŚĆ IV. ANALIZA SWOT

ZAGROŻENIE WYKLUCZENIEM SPOŁECZNYM (UBÓSTWO, BEZDOMNOŚĆ, BEZROBOCIE)	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> · duża ilość mieszkańców w wieku produkcyjnym · zwiększenie liczby nowych inwestorów · dofinansowanie do opłat czynszu dla osób z niskim dochodem (dodatki mieszkaniowe) · możliwość odpracowania zadłużeń czynszowych · punkt aktywizacji zawodowej Młodzieżowego Biura Pracy OHP · współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w Gliwicach w zakresie aktywizacji osób bezrobotnych oraz organizacji prac społecznie-użytecznych 	<ul style="list-style-type: none"> · malejąca liczba mieszkańców · znaczny odsetek osób starszych wśród mieszkańców · brak infrastruktury socjalnej: mieszkań chronionych, socjalnych · eksmisje bez prawa do lokalu socjalnego i pomieszczenia tymczasowego · brak noclegowni lub schroniska dla bezdomnych · migracja zarobkowa, czasowa lub stała,

	<ul style="list-style-type: none"> złaszcza młodych osób · niskie kwalifikacje osób bezrobotnych · niechęć pracodawców do zatrudniania osób długotrwale bezrobotnych oraz w wieku powyżej 50 roku życia · pasywna postawa osób bezrobotnych · występowanie dysfunkcji rodzinnych i społecznych spowodowanych długotrwałym bezrobociem
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> · dostosowanie szkolnictwa zawodowego do potrzeb rynku pracy · rozszerzenie oferty szkoleń dla osób bezrobotnych dostosowanych do wykształcenia oraz potrzeb rynku pracy · rozszerzenie ofert w ramach robót publicznych na terenie gminy · współpraca partnerów lokalnego rynku pracy min. samorządu lokalnego, urzędu pracy, organizacji pozarządowych, przedsiębiorców, instytucji szkoleniowych 	<ul style="list-style-type: none"> · ubożenie części mieszkańców, przyczyniające się do bezdomności, uzależnienia od alkoholu i narkotyków oraz innych patologii społecznych · wzrost zadłużenia z tytułu najmu lokali mieszkalnych · zwiększanie liczby wyroków eksmisyjnych · niedopasowanie struktury kształcenia do potrzeb rynku pracy oraz brak długofalowego prognozowania potrzeb rynku pracy na określone zawody i kwalifikacje · wysokie koszty zatrudnienia pracowników · rozwój szarej strefy zatrudnienia

	· pojawiające się zjawisko „dziedziczenia” bezrobocia
NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> · kluby seniora „Klub Seniora 50+” · dostęp do usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych · działalność domowego hospicjum · dostęp do rehabilitacji dzięki działalności organizacji pozarządowych oraz środkom z Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie · funkcjonowanie klas integracyjnych oraz szkoły specjalnej · działalność organizacji pozarządowych zaangażowanych w działania na rzecz wsparcia osób niepełnosprawnych na terenie gminy · działalność Warsztatów Terapii Zajęciowej „Tęcza” · dostosowywanie przestrzeni miejskiej do potrzeb osób niepełnosprawnych 	<ul style="list-style-type: none"> · brak ośrodka wsparcia dla osób psychicznie chorych · utrudniony dostęp do specjalistów w służbie zdrowia · brak poradni geriatrycznej · brak dziennego domu pomocy społecznej · brak domu pomocy społecznej · brak wolontariuszy świadczących pomoc osobom starszym, niepełnosprawnym · brak systemowych rozwiązań związanych z wczesnym wspomaganie rozwoju dziecka niepełnosprawnego · brak koordynacji działań na rzecz wsparcia osób niepełnosprawnych · istniejące bariery architektoniczne · brak kompleksowej polityki transportowej dla osób niepełnosprawnych
SZANSE	ZAGROŻENIA

<ul style="list-style-type: none"> · współpraca sektora publicznego z sektorem pozarządowym · wzrost społecznej akceptacji osób niepełnosprawnych · podnoszenie kwalifikacji zawodowych osób niepełnosprawnych i pomoc w zatrudnieniu · upowszechnianie informacji dotyczących praw i problemów osób niepełnosprawnych · polityka państwa, regionu wzmacniająca inicjatywy władz lokalnych na rzecz osób niepełnosprawnych · rozwój wolontariatu 	<ul style="list-style-type: none"> · niewystarczające środki z PFRON, którymi dysponuje PCPR · niedostateczna oferta usług dla osób długotrwale chorych, starszych, niepełnosprawnych w szczególności usług refundowanych · niedostateczna oferta wsparcia osób niepełnosprawnych · nastawienie organizacji pozarządowych na korzystanie wyłącznie ze środków budżetu miasta · pogarszający się kryzys w ochronie zdrowia
--	--

PRZEMOC W RODZINIE

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> · rozwinięta infrastruktura gminy ukierunkowana na pomoc rodzinom, w których dochodzi do zjawiska przemocy · działalność Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie · dobrze przygotowana i stale doskonaląca umiejętności kadra instytucji działających na rzecz rodziny z problemem przemocy · dostęp do psychologów i pedagogów dziecięcych · umiejętność wykorzystania istniejącego potencjału w realizacji zadań z zakresu problematyki przemocy domowej · stale rozwijająca się współpraca pomiędzy poszczególnymi instytucjami 	<ul style="list-style-type: none"> · brak wypracowanych standardów i określonych procedur monitorowania i interweniowania w sytuacjach przemocy domowej · niewystarczające środki finansowe na uzupełnienie infrastruktury o nowe miejsca pomocy osobom doświadczającym przemocy domowej · trudności w dostępie do specjalistów (psychiatra, psychiatra dziecięcy, neurolog dziecięcy, psychoterapeuta, prawnik) · brak placówek typu ośrodek wsparcia dla ofiar przemocy · brak hostelu dla osób stosujących przemoc, umożliwiającego odizolowanie ich od rodziny
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> · zmiany prawne umożliwiające skuteczniejsze formy niesienia pomocy rodzinom zagrożonym przemocą domową 	<ul style="list-style-type: none"> · wzrost patologii społecznych

<ul style="list-style-type: none"> · wprowadzenie procedury „Niebieskiej Karty” · funkcjonowanie w mieście instytucji posiadających zaplecze kadrowe i bazę lokalową umożliwiającą tworzenie grup wsparcia dla osób doświadczających przemocy w rodzinie oraz grup terapeutycznych dla osób stosujących przemoc · możliwość pozyskiwania środków finansowych z programów rządowych, funduszy unijnych i innych · liczne ogólnopolskie kampanie medialne oraz akcje edukacyjno – informacyjne wpływające na wzrost świadomości społeczeństwa w zakresie problemu przemocy domowej · bogata oferta szkoleń i innych możliwości dotyczących podnoszenia kwalifikacji przez profesjonalistów zajmujących się problemami rodziny 	<ul style="list-style-type: none"> · powielanie nieprawidłowych wzorców życia rodzinnego · problemy alkoholowe członków rodzin · niewydolność opiekuńczo-wychowawcza rodzin – brak wiedzy i umiejętności wychowawczych u rodziców · bezradność i bierność rodzin w rozwiązywaniu własnych problemów · prezentowanie w mediach postaw niepożądanych i nieakceptowanych społecznie · stereotypy wizerunku osoby doświadczającej przemocy domowej oraz mity na temat przemocy · ukrywanie przez rodzinę występowania aktów przemocy, niechęć do współpracy · niewystarczająca oferta wspólnych szkoleń dla pracowników socjalnych, policjantów, nauczycieli, kuratorów sądowych i przedstawicieli innych instytucji · poczucie bezkarności u osób stosujących przemoc
--	---

BEZRADNOŚĆ W SPRAWACH OPIEKUŃCZO-WYCHOWAWCZYCH

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> · aktywna współpraca instytucji działających na rzecz rodziny · dostępność do bezpłatnego poradnictwa specjalistycznego, realizowanego przez jednostki publiczne i organizacje samorządowe · doświadczenie, wiedza i kwalifikacje pracowników działających na rzecz rodziny · baza instytucji wspierających rodzinę w szczególności: policja, straż miejska, OPS, organizacje pozarządowe · zatrudnienie asystenta rodziny · funkcjonowanie placówek oświatowych na terenie miasta · funkcjonowanie na terenie miasta świetlic dla dzieci i młodzieży · funkcjonowanie placówek ochrony zdrowia na terenie miasta · szeroka oferta zajęć pozalekcyjnych oferowanych przez szkoły · szeroka oferta zajęć sportowo-rekreacyjnych oraz kulturalno-oświatowych 	<ul style="list-style-type: none"> · ograniczanie środków finansowych z budżetu państwa na zadania realizowane przez gminę · wzrost liczby zadań zleczanych samorządom gminnym · brak mieszkań chronionych · brak rodzin wspierających · niewystarczający system informacyjny, koordynacji i współpracy między instytucjami oraz organizacjami pozarządowymi · zbyt mała aktywność w zakresie organizacji grup wsparcia i grup samopomocowych · brak wzorców osobowych w rodzinach dysfunkcyjnych

- bierna postawa rodziców wobec problemów występujących w rodzinie
- niska świadomość rodziców dotycząca kwestii edukacyjnych i wychowawczych.
- bezradność rodziców w sprawach opiekuńczo-wychowawczych
- brak współdziałania rodziców w zakresie psychoedukacji dzieci
- brak nawyków korzystania z rodzinnego poradnictwa specjalistycznego

SZANSE

ZAGROŻENIA

- możliwość pozyskiwania środków zewnętrznych, pozabudżetowych
- utworzenie placówki wsparcia dziennego
- regulacje prawne bardziej przyjazne rodzinie
- możliwość pozyskiwania środków zewnętrznych
- pozyskanie kandydatów do pełnienia roli rodziny wspierającej
- tworzenie nowych form pracy z rodziną, w tym usług terapeuty rodzinnego i prawnika
- współpraca rodzin dysfunkcyjnych w rozwiązywaniu własnych problemów życiowych
- edukacja rodziców
- zwiększenie środków finansowych w obszarze pomocy społecznej, edukacji i wychowania
- Bogata oferta szkoleń i innych możliwości podnoszenia kwalifikacji przez kadre zajmującą się problemami rodziny

- ubożenie społeczeństwa i osłabienie funkcji opiekuńczej rodziny
- większa skala zjawisk niepożądanych (m. in. przemoc, uzależnienia)
- niestabilny system prawny w zakresie wspierania rodziny i pomocy społecznej
- rozpad więzi rodzinnych
- wzrost patologicznych zachowań wśród dzieci i młodzieży
- zaniebywanie obowiązków opiekuńczo-wychowawczych przez rodziców
- brak świadomości problemu i umiejętności szukania pomocy przez rodziny dysfunkcyjne
- uzależnienie rodzin od pomocy społecznej oraz zjawisko „dziedziczenia biedy”
- demotywacyjny charakter przyznawania świadczeń społecznych
- ograniczenie środków finansowych na realizację zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej
- obojętność społeczności lokalnej wobec problemów konkretnych osób i rodzin

UZALEŻNIENIA – ALKOHOLIZM I NARKOMANIA

MOCNE STRONY

SŁABE STRONY

- zagwarantowane środki finansowe na programy z zakresu uzależnień

- wzrost liczby osób

<ul style="list-style-type: none"> · infrastruktura placówek pomocowych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień (Ośrodek Rozwiązywania Problemów Uzależnień, Punkt Konsultacyjny) · działalność Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych · profilaktyczne oddziaływania wobec dzieci i młodzieży prowadzone w świetlicach socjoterapeutycznych w placówkach oświatowych · szeroka oferta zajęć pozalekcyjnych oferowanych przez szkoły · szeroka oferta zajęć sportowo-rekreacyjnych oraz kulturalno-oświatowych promujących zdrowy styl życia · działalność klubów sportowych, OHP oraz organizacji pozarządowych 	<ul style="list-style-type: none"> uzależnionych od alkoholu i innych używek · brak miejsc w stacjonarnych Zakładach Lecznictwa Odwykowego · ograniczona oferta terapeutyczna dla osób uzależnionych od narkotyków · niewystarczająca oferta dla ludzi młodych eksperymentujących ze środkami psychoaktywnymi i uzależnionych · niewystarczająca oferta profilaktyczna i terapeutyczna dla całej rodziny · mała skuteczność procedury sądowej zmierzającej do orzeczenia obowiązku podjęcia leczenia odwykowego
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> · istniejący system prawny (w tym Narodowy Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Krajowy Program Przeciwdziałania Narkomanii) · możliwości wykorzystania istniejącego potencjału ludzkiego do pracy z osobami uzależnionymi · rozszerzenie systemu wsparcia dla osób i rodzin wymagających specjalistycznej pomocy 	<ul style="list-style-type: none"> · łatwość w dostępie do narkotyków i alkoholu · wzrost dostępności substancji psychoaktywnych dla dzieci i młodzieży · pojawianie się nowych rodzajów uzależnień · wysoki poziom tolerancji społecznej a nawet akceptacji w stosunku do osób spożywających alkohol oraz zachowań patologicznych prowadzących do uzależnień · istnienie w społeczeństwie mocno zakorzenionych

stereotypów i brak aktualnej wiedzy dotyczącej zagrożeń związanych z używaniem substancji psychoaktywnych

CZEŚĆ V.
GMINNA STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH
W PYSKOWICACH
NA LATA 2014-2020.

Rozdział 1 - Założenia Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Pyskowicach na lata 2014-2020.

Na podstawie diagnozy sytuacji społecznej w Pyskowicach przyjęte zostały obszary priorytetowe dla realizowania polityki społecznej w mieście. Priorytetowymi działaniami w sferze przeciwdziałania problemom społecznym na terenie Pyskowic powinny być:

- przeciwdziałanie skutkom bezrobocia, wspieranie rodzin w pełnieniu ich funkcji społecznych, stworzenie systemu wsparcia dla osób starszych i niepełnosprawnych, przeciwdziałanie przemocy oraz uzależnieniom.

Cel główny Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Pyskowice na lata 2014 – 2020 brzmi: Zminimalizowanie negatywnych skutków kluczowych problemów społecznych.

W Strategii zostały również określone priorytety strategiczne oraz wynikające z priorytetów cele strategiczne i kierunki działań.

Rozdział 2 – Priorytety Strategiczne

PRIORYTET STRATEGICZNY I
PRZECIWDZIAŁANIE BEZDOMNOŚCI

CEL STRATEGICZNY :
PRZECIWDZIAŁANIE ZJAWISKU BEZDOMNOŚCI I WYKLUCZENIU SPOŁECZNEMU OSÓB BEZDOMNYCH POPRZEZ ZAPEWNIENIE SCHRONIENIA ORAZ DZIAŁANIA NA RZECZ OSÓB BEZDOMNYCH.

Cel operacyjny nr I
Przeciwdziałanie zjawisku bezdomności

Działania :

- Monitorowanie sytuacji osób zagrożonych bezdomnością z terenu gminy i współpraca Ośrodka Pomocy Społecznej z instytucjami działającymi na terenie gminy oraz administracjami mieszkaniowymi w zakresie przeciwdziałania zjawisku bezdomności;
- Upowszechnianie informacji o możliwości: uzyskania wsparcia materialnego, np. zasiłku z pomocy społecznej, dodatku mieszkaniowego, odpracowania zadłużenia czynszowego, bądź zawarcia ugody na spłatę zadłużenia czynszowego.

Wskaźniki monitorujące:

- Liczba osób i rodzin posiadających zadłużenia w opłatach czynszowych;
- Liczba osób i rodzin korzystających z pomocy społecznej;
- Liczba osób i rodzin korzystających z dodatku mieszkaniowego;
- Liczba osób i rodzin, odpracowujących zaległości czynszowe oraz tych, które zawarły ugodę dot. spłaty zadłużenia czynszowego.

Cel operacyjny nr II

Działania na rzecz osób bezdomnych

Działania :

- Monitorowanie sytuacji osób bezdomnych z terenu gminy;
- Współpraca pomiędzy instytucjami działającymi na terenie gminy, powiatu, województwa w zakresie pomocy na rzecz osób bezdomnych, w tym zapewnienie schronienia osobom bezdomnym;
- Udzielanie pomocy materialnej, rzeczowej na rzecz osób bezdomnych, w tym ponoszenie kosztów pobytu w placówce zapewniającej schronienie;
- Prowadzenie działań aktywizujących, motywujących do zmiany sytuacji życiowej osób bezdomnych, w tym mieszkaniowej, zawodowej i społecznej;
- Zapewnienie powrotu osób bezdomnych do środowiska oraz ich integracja ze społecznością lokalną.

Wskaźniki monitorujące:

- Liczba osób bezdomnych z terenu gminy objętych wsparciem Ośrodka Pomocy Społecznej;
- Liczba i rodzaj instytucji działających na rzecz osób bezdomnych, w tym zapewniających schronienie;
- Liczba osób bezdomnych przebywających w schroniskach i noclegowniach;
- Liczba osób bezdomnych, z którymi zawarto indywidualne programy wychodzenia z bezdomności;
- Liczba osób bezdomnych, które otrzymały lokal mieszkalny z zasobów gminy.

Działania podejmowane aby cel strategiczny został osiągnięty:

Realizacja Lokalnego Programu Pomocy Społecznej na lata 2014-2016.

Jednostki realizujące:

Zgodne z jednostkami realizującymi ujętymi w Lokalnym Programie Pomocy Społecznej na lata 2014-2016.

Okres realizacji:

Działania ciągle w horyzoncie czasowym strategii.

**PRIORYTET STRATEGICZNY II
WSPIERANIE OSÓB DŁUGOTRWALE BEZROBOTNYCH**

CEL STRATEGICZNY :

ZMNIEJSZENIE NEGATYWNYCH SKUTKÓW BEZROBOCIA, ZWŁASZCZA DŁUGOTRWALEGO

Cel operacyjny nr I

Rozwijanie aktywnych form wsparcia dla osób długotrwale bezrobotnych i ich rodzin

Działania :

- Doskonalenie systemu wsparcia sprzyjającego tworzeniu i rozwijaniu potencjału osób długotrwale bezrobotnych oraz członków ich rodzin celem poprawy jakości życia społecznego;
- Rozwój współpracy Ośrodka Pomocy Społecznej z Powiatowym Urzędem Pracy, organizacjami pozarządowymi oraz pracodawcami;
- Organizacja prac społecznie użytecznych, realizacja projektów, programów aktywizacyjnych dla osób bezrobotnych.

Wskaźniki monitorujące:

- Liczba osób bezrobotnych objętych wsparciem, działaniami aktywizacyjnymi;
- Liczba projektów, programów, przedsięwzięć realizowanych we współpracy z PUP, organizacjami pozarządowymi i pracodawcami;
  - Liczba bezrobotnych uczestniczących w szkoleniach;
  - Liczba osób bezrobotnych, które podjęły zatrudnienie;
- Liczba osób i rodzin z problemem bezrobocia, które się usamodzielnily.

Cel operacyjny nr II

Poprawa sytuacji materialnej osób dotkniętych problemem bezrobocia, zwłaszcza długotrwałego.

Działania :

- Udzielanie pomocy materialnej, wsparcia osobom bezrobotnym oraz ich rodzinom w celu zabezpieczenia niezbędnych potrzeb bytowych.

Wskaźniki monitorujące:

- Liczba osób bezrobotnych objętych pomocą materialną, rzeczową.

Działania podejmowane aby cel strategiczny został osiągnięty:

Realizacja Lokalnego Programu Pomocy Społecznej na lata 2014-2016.

Jednostki realizujące:

Zgodne z jednostkami realizującymi ujętymi w Lokalnym Programie Pomocy Społecznej na lata 2014-2016.

Okres realizacji:

Działania ciągle w horyzoncie czasowym strategii.

**PRIORYTET STRATEGICZNY III
WSPARANIE OSÓB STARSZYCH I NIEPEŁNOSPRAWNYCH**

CEL STRATEGICZNY :

INTEGRACJA SPOŁECZNA, PRZECIWDZIAŁANIE WYKLUCZENIU SPOŁECZNEMU, ZAPEWNIENIE WARUNKÓW SPRZYJAJĄCYCH POPRAWIE FUNKCJONOWANIA I PEŁNIENIA RÓL SPOŁECZNYCH OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH I ICH RODZIN ORAZ OSÓB W WIEKU EMERYTALNYM, ZWŁASZCZA SAMOTNYCH, OSAMOTNIONYCH ORAZ PRZEWLEKLE CHORYCH.

Cel operacyjny nr I

Zabezpieczenie potrzeb bytowych osób niepełnosprawnych i starszych

Działania :

- Monitorowanie sytuacji osób niepełnosprawnych i starszych;
- Zapewnienie pomocy materialnej i rzeczowej osobom niepełnosprawnym, starszym oraz ich rodzinom dotkniętych ubóstwem, w tym dofinansowanie wydatków związanych z dożywianiem, zakupem niezbędnych leków;
- Zapewnienie pomocy w formie usług opiekuńczych oraz specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania;
- Kierowanie do domów pomocy społecznej osób niepełnosprawnych i starszych, wymagających całodobowej opieki i pozbawionych jej ze strony osób bliskich.

Wskaźniki monitorujące:

- Liczba osób starszych i niepełnosprawnych korzystających ze wsparcia pomocy społecznej;
  - Ilość przyznanych zasiłków, świadczeń rzeczowych;
- Liczba świadczeń oraz liczba osób objętych pomocą w formie usług opiekuńczych, specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania;
- Liczba osób przebywających w domach pomocy społecznej.

Cel operacyjny nr II

Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu osób niepełnosprawnych, starszych, zwłaszcza samotnych i osamotnionych, integracja ze środowiskiem lokalnym

Działania :

- Zwiększanie dostępności do usług i świadczeń oferowanych przez instytucje i organizacje pozarządowe;
- Zwiększanie i przywracanie umiejętności osobom starszym poprzez indywidualne treningi w zakresie gospodarowania pieniędzmi, planowania dnia, utrzymania mieszkania, zażywania leków, kontaktu z lekarzem, zdrowego żywienia;
- Aktywizowanie osób starszych do udziału w życiu społecznym;
- Aktywizacja rodzin na rzecz zapewnienia opieki swoim najbliższym;

Wskaźniki monitorujące:

- Liczba instytucji i organizacji samorządowych oraz rodzaj, liczba i zakres realizowanych usług i świadczeń;
- Liczba osób starszych i niepełnosprawnych objętych wsparciem oraz aktywizacją;
- Liczba rodzin osób starszych i niepełnosprawnych aktywizowanych w zakresie zapewnienia opieki.

Cel operacyjny nr III

Poszerzenie oferty instytucji działających w obszarze wspierania osób niepełnosprawnych i starszych

Działania :

- Organizacja szkoleń, konferencji, treningów podnoszących kwalifikacje osób działających na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych, wymiana doświadczeń i informacji pomiędzy instytucjami działającymi na terenie gminy;
- Rozszerzenie współpracy z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie, organizacjami pozarządowymi;
- Zwiększanie dostępności do usług i świadczeń oferowanych przez instytucje i organizacje pozarządowe;
- Budowanie lokalnych sieci wsparcia, np. wolontariat;
- Dążenie do utworzenia dziennego domu pomocy społecznej.

Wskaźniki monitorujące:

- Liczba zorganizowanych szkoleń, konferencji, treningów dla osób działających na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych;
- Liczba osób działających na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych, które uczestniczyły w szkoleniach, konferencjach, treningach;
- Liczba inicjatyw na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych zrealizowanych we współpracy z PCPR, organizacjami pozarządowymi;
- Liczba wolontariuszy działających na rzecz osób niepełnosprawnych i starszych;
- Liczba osób niepełnosprawnych i starszych objętych wsparciem wolontariuszy.

Działania podejmowane aby cel strategiczny został osiągnięty:

Realizacja Lokalnego Programu Pomocy Społecznej na lata 2014-2016.

Jednostki realizujące:

Zgodne z jednostkami realizującymi ujętymi w Lokalnym Programie Pomocy Społecznej na lata 2014-2016.

Okres realizacji:

Działania ciągle w horyzoncie czasowym strategii.

PRIORYTET STRATEGICZNY IV PRZECIWDZIAŁANIE PRZEMOCY W RODZINIE

CEL STRATEGICZNY :

PRZECIWDZIAŁANIE ZJAWISKU PRZEMOCY W RODZINIE, ZWIĘKSZENIE DOSTĘPNOŚCI I SKUTECZNOŚCI PROFESJONALNEJ POMOCY, OCHRONA OFIAR PRZEMOCY W RODZINIE ORAZ SKUTECZNA INTERWENCJA WOBEC SPRAWCÓW PRZEMOCY W RODZINIE

Cel operacyjny nr I

Doskonalenie lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie

Działania :

- Wypracowanie jednolitych standardów i zasad współpracy w zakresie podejmowania interwencji w przypadku przemocy oraz wymiany informacji lokalnych służb i instytucji na rzecz spójnych i skutecznych działań;
- Monitorowanie skali zjawiska przemocy w rodzinie.

Cel operacyjny nr II

Prowadzenie skutecznych oddziaływań wobec rodzin dotkniętych problemem przemocy w rodzinie, zarówno wobec ofiar, sprawców, jak i pozostałych członków rodziny, zwłaszcza dzieci

Działania :

- Podejmowanie interwencji w środowisku;
- Prowadzenie poradnictwa socjalnego, medycznego, rodzinnego, prawnego, psychologicznego, pedagogicznego;
  - Zapewnienie pomocy terapeutycznej, psychoedukacyjnej i wsparcia emocjonalnego dla dzieci i dorosłych z rodzin z problemem przemocy w rodzinie;
- Przekazywanie informacji na temat zjawiska przemocy oraz możliwości uzyskania pomocy przez osoby dotknięte tym problemem;
- Zapewnienie schronienia w rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej dzieciom krzywdzonym w wyniku przemocy w rodzinie;
  - Zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodku dla ofiar przemocy;
  - Udzielanie informacji sprawcom przemocy na temat programów korekcyjno-edukacyjnych;
    - Realizowanie procedury „Niebieskiej Karty”;
- Prowadzenie treningów umiejętności wychowawczych dla rodziców w celu przeciwdziałania przemocy wobec dzieci.

Cel operacyjny nr III

Dostosowanie istniejącej lub utworzenie nowej infrastruktury instytucjonalnej oraz zasobów na potrzeby działań profilaktycznych lub pomocowych dla ofiar przemocy domowej

Działania :

- Przeprowadzenie szczegółowej diagnozy potrzeb i zasobów w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie;
- Pozyskiwanie środków na tworzenie nowej infrastruktury lub dostosowanie istniejącej na potrzeby działań profilaktycznych i pomocowych.

Cel operacyjny nr IV

Podwyższanie wiedzy i umiejętności kadry pracującej z rodzinami z problemem przemocy w rodzinie

Działania :

- Udział w specjalistycznych szkoleniach i warsztatach przedstawicieli grup zawodowych udzielających wsparcia z zakresu przemocy w rodzinie;
- Udział w konferencjach i seminariach związanych ze zjawiskiem przemocy w rodzinie, wymiana doświadczeń pomiędzy instytucjami udzielającymi pomocy;
- Współpraca między pracownikami służb, instytucji i organizacji społecznych w zakresie przeciwdziałania zjawisku przemocy.

Cel operacyjny nr V

Podniesienie poziomu wiedzy i świadomości społecznej w zakresie zjawiska przemocy oraz przeciwdziałania przemocy w rodzinie, sposobów reagowania i możliwości uzyskania pomocy

Działania :

- Organizowanie kampanii społecznych oraz informacyjnych na terenie Gminy dotyczących zjawiska przemocy i przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz udział w kampaniach ogólnopolskich;
- Przygotowywanie i rozpowszechnianie broszur, ulotek, plakatów informacyjno-edukacyjnych na temat zjawiska przemocy w rodzinie oraz zawierających informacje o służbach, instytucjach i organizacjach działających na rzecz osób doświadczających przemocy i osób stosujących przemoc;
- Upowszechnianie informacji o formach wsparcia oraz instytucjach udzielających pomocy ofiarom przemocy w rodzinie na stronach internetowych i w prasie lokalnej;
- Wdrażanie problematyki przemocy w rodzinie w szkolnych programach profilaktycznych;
- Wsparcie rodzin zagrożonych występowaniem przemocy poprzez modyfikację dotychczasowych postaw rodzicielskich, podnoszenie wiedzy i umiejętności wychowawczych.

Działania podejmowane aby cel strategiczny został osiągnięty:

Realizacja Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Pyskowice w latach 2013-2018.

Wskaźniki monitorujące:

Zgodne ze wskaźnikami realizacji poszczególnych zadań ujętymi w Gminnym Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Pyskowice w latach 2013-2018.

Jednostki realizujące:

Zgodne z jednostkami realizującymi ujętymi w Gminnym Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Pyskowice w latach 2013-2018.

Okres realizacji:

Działania ciągle w horyzoncie czasowym strategii.

**PRIORYTET STRATEGICZNY V
WSPIERANIE RODZINY**

CEL STRATEGICZNY :
UTWORZENIE SPÓJNEGO SYSTEMU WSPARCIA DZIECKA I RODZINY
W GMINIE PYSKOWICE

Cel operacyjny nr I

Zabezpieczenie podstawowych potrzeb bytowych dziecka oraz rodziny

Działania :

- Zapewnienie pomocy materialnej i rzeczowej rodzinom wymagającym wsparcia;
- Dofinansowanie wydatków, związanych z dożywianiem dzieci i młodzieży z ubogich rodzin;
  - Aktywizacja zawodowa rodzin z problemem bezrobocia;
  - Zapewnienie pomocy osobom doznającym przemocy.

Cel operacyjny nr II

Zapobieganie umieszczaniu dzieci w pieczy zastępczej poprzez kompleksowe wsparcie rodzin zagrożonych dysfunkcją i dysfunkcyjnych

Działania :

- Systematyczne monitorowanie sytuacji dzieci i rodzin zagrożonych kryzysem przez pracowników socjalnych, dzielnicowych, pedagogów szkolnych oraz przedstawicieli innych zawodów kontaktujących się z rodziną;
- Zapewnienie wsparcia asystenta rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych;
  - Zapewnienie dostępności konsultacji, poradnictwa specjalistycznego oraz organizowanie i informowanie o miejscach pomocy;
  - Podejmowanie działań podnoszących kompetencje wychowawcze rodziców;
    - Rozwój wolontariatu;
    - Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie;
- Finansowanie istniejących świetlic oraz dążenie do tworzenia nowych placówek wsparcia dziennego na terenie miasta;
  - Organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających;
  - Promocja i realizacja programów profilaktycznych, terapeutycznych, psychoedukacyjnych, skierowanych do rodziców i dzieci;
- Zagospodarowanie czasu wolnego dzieci i młodzieży poprzez działania o charakterze sportowo-rekreacyjnym i kulturalno-oświatowym;
  - Organizowanie festynów, inicjatyw sportowo – rekreacyjnych, pikników rodzinnych, imprez okolicznościowych;
  - Podejmowanie działań interwencyjnych i zaradczych w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa dzieci;
- Współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo – wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo – terapeutycznej, interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym.

Cel operacyjny nr III

Podnoszenie kompetencji osób i poszerzenie oferty instytucji działających w obszarze wspierania rodziny

Działania :

- Organizacja szkoleń, konferencji, treningów podnoszących kwalifikacje osób działających na rzecz dziecka i rodziny;
  - Umożliwienie podnoszeniu kwalifikacji przez asystentów rodziny;
    - Utworzenie etatu terapeuty rodzinnego.

Cel operacyjny nr IV

Doskonalenie współpracy pomiędzy instytucjami i podmiotami działającymi na rzecz dzieci i rodziny.

Działania :

- Stała współpraca z kuratorami sądowymi, funkcjonariuszami policji, pracownikami placówek oświatowych i ochrony zdrowia oraz przedstawicielami innych instytucji, działających na rzecz dziecka i rodziny.
- Organizowanie porad, szkoleń, konferencji i spotkań informacyjnych służących doskonaleniu systemu współpracy pomiędzy Ośrodkiem Pomocy Społecznej i instytucjami oraz organizacjami zajmującymi się organizowaniem pomocy rodzinom.
- Opracowanie wspólnych procedur postępowania z zakresu udzielania wsparcia dziecku i rodzinie.

Działania podejmowane aby cel strategiczny został osiągnięty:

Realizacja Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2014-2016.

Wskaźniki monitorujące:

Zgodne ze wskaźnikami realizacji poszczególnych zadań ujętymi w Gminnym Programie Wspierania Rodziny na lata 2014-2016.

Jednostki realizujące:

Zgodne z jednostkami realizującymi ujętymi w Gminnym Programie Wspierania Rodziny na lata 2014-2016.

Okres realizacji:

Działania ciągle w horyzoncie czasowym strategii.

**PRIORYTET STRATEGICZNY VI
PRZECIWDZIAŁANIE ALKOHOLIZMOWI I NARKOMANII**

CEL STRATEGICZNY :

OGRANICZENIE SKUTKÓW NADUŻYWANIA ALKOHOLU, NARKOTYKÓW ORAZ INNYCH SUBSTANCJI PSYCHOAKTYWNYCH, PODNIESIENIE ŚWIADOMOŚCI SPOŁECZNEJ POPRZEZ PROWADZENIE DZIAŁALNOŚCI PROFILAKTYCZNEJ, INFORMACYJNEJ, EDUKACYJNEJ ORAZ SZKOLENIOWEJ W ZAKRESIE PRZECIWDZIAŁANIA I ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW UZALEŻNIEŃ. PROMOWANIE ZDROWEGO STYLU ŻYCIA.

Cel operacyjny nr I

Zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu i narkotyków

Działania :

- Udzielanie informacji dotyczących możliwości uzyskania specjalistycznej pomocy dla osób uzależnionych i zagrożonych alkoholizmem lub narkomanią w Punkcie Konsultacyjnym;
- Współpraca z placówkami ochrony zdrowia w zakresie leczenia osób uzależnionych od alkoholu i narkotyków oraz innych środków odurzających;
  - Prowadzenie zajęć edukacyjno-motywujących dla osób uzależnionych od alkoholu nakierowanych na motywowanie do podjęcia leczenia, wspieranie abstynencji po zakończonym leczeniu oraz treningi umiejętności społecznych;
  - Prowadzenie indywidualnych konsultacji psychologicznych dla osób pijących ryzykownie, szkodliwie i uzależnionych od alkoholu;
- Udzielanie przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (GKRPA) pomocy osobom z problemem alkoholowym.

Wskaźniki monitorujące:

- Liczba osób pijących ryzykownie, szkodliwie i uzależnionych od alkoholu, którym udzielona została pomoc w zakresie leczenia uzależnień w placówkach ochrony zdrowia;
- Liczba osób pijących ryzykownie, szkodliwie i uzależnionych od alkoholu, które uczestniczyły w zajęciach edukacyjno-motywujących oraz w indywidualnych konsultacjach psychologicznych;
- Liczba osób z problemem alkoholowym, które otrzymały wsparcie GKRPA.

Cel operacyjny nr II

Udzielanie pomocy psychospołecznej i prawnej rodzinom, w których występują problemy uzależnień od alkoholu i narkotyków

Działania :

- Udzielanie konsultacji prawnych, pomocy psychologicznej oraz porad dla rodzin z problemem nadużywania alkoholu przez jednostki współpracujące;
- Prowadzenie i doposażenie Noclegowego Punktu Interwencyjnego oraz Punktu Konsultacyjnego dla rodzin osób uzależnionych i zagrożonych uzależnieniem od alkoholu i narkotyków;
- Prowadzenie bezpłatnej pomocy prawnej i psychologicznej rodzinom, w których występuje problem uzależnień;
  - Realizowanie zajęć edukacyjnych dla członków rodzin osób uzależnionych od alkoholu i ofiar przemocy w rodzinie w Ośrodku Rozwiązywania Problemów Uzależnień;
  - Prowadzenie i doposażenie świetlic socjoterapeutycznych pracujących z dziećmi z rodzin dysfunkcyjnych;
  - Organizowanie dożywiania dzieci i młodzieży z rodzin dysfunkcyjnych, w których występują problemy uzależnień od alkoholu, narkotyków i innych środków psychoaktywnych, we współpracy ze szkołami i Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Pyskowicach.

Wskaźniki monitorujące:

- Liczba osób z rodzin, w których występuje problem alkoholowy;
- Liczba osób i rodzin, które skorzystały z Noclegowego Punktu Interwencyjnego;
- Liczba osób z rodzin z problemem alkoholowym, które uczestniczyły w zajęciach edukacyjnych;
- Liczba dzieci z rodzin dysfunkcyjnych objętych wsparciem w świetlicy socjoterapeutycznej;
- Liczba dzieci z rodzin dysfunkcyjnych objętych pomocą w formie dożywiania.

Cel operacyjny nr III

Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży

Działania :

- Edukację publiczną przez publikacje w prasie lokalnej, wykonanie i zakup materiałów profilaktycznych: prasa, książki specjalistyczne, broszury, plakaty oraz inne materiały informacyjne, edukacyjne i promocyjne związane z realizacją zadań określonych w programie;
- Udział w ogólnopolskich oraz organizowanie lokalnych kampanii, imprez popularyzujących trzeźwy styl życia, przedsięwzięć i akcji informacyjno-edukacyjnych skierowanych do różnych grup odbiorców;
  - Prowadzenie na terenie szkół programów o charakterze profilaktycznym informujących o szkodliwości nadużywania alkoholu i sięgania po środki odurzające, nastawionych na promowanie zdrowego stylu życia oraz alternatywnych form spędzania czasu wolnego, itp.;
- Dofinansowanie różnych form zajęć sportowo-rekreacyjnych i edukacyjnych, w tym wypoczynku w czasie ferii zimowych i wakacji dla dzieci i młodzieży z rodzin patologicznych oraz spektakli teatralnych, prelekcji, pogadanek, konkursów, itp. z zakresu profilaktyki uzależnień;
- Organizowanie szkoleń specjalistycznych dla pedagogów, psychologów i innych grup zawodowych w zakresie pracy profilaktycznej dot. przeciwdziałania alkoholizmowi z dziećmi i młodzieżą;
- Podejmowanie działań edukacyjnych skierowanych do sprzedawców napojów alkoholowych, mających na celu ograniczenie dostępności napojów alkoholowych i przestrzeganie zakazu sprzedaży napojów alkoholowych nieletnim;
- Organizowanie badań i sondaży w zakresie lokalnej diagnozy, pozwalających ocenić aktualny stan problemów alkoholowych i uzależnień od narkotyków i innych środków psychoaktywnych.

Wskaźniki monitorujące:

- Liczba artykułów zamieszczonych w prasie lokalnej, liczba zamówionych i wykonanych materiałów edukacyjnych, szkoleniowych, promocyjnych;
- Liczba i rodzaj inicjatyw popularyzujących trzeźwy styl życia, w tym przeprowadzonych na terenie szkół;
  - Liczba dzieci z rodzin dysfunkcyjnych objętych wypoczynkiem w okresie ferii zimowych i wakacji, korzystających z zajęć sportowo-rekreacyjnych i edukacyjnych;
  - Liczba spektakli teatralnych, prelekcji, pogadanek, konkursów, itp. z zakresu profilaktyki uzależnień;
- Liczba szkoleń specjalistycznych w zakresie pracy profilaktycznej w zakresie przeciwdziałania alkoholizmowi z dziećmi i młodzieżą;
  - Liczba pedagogów i psychologów, którzy uczestniczyli w szkoleniach specjalistycznych;
- Liczba i rodzaj działań edukacyjnych dla sprzedawców napoi alkoholowych mających na celu ograniczenie dostępności napojów alkoholowych i przestrzeganie zakazu sprzedaży napojów alkoholowych nieletnim;
  - Liczba sprzedawców napoi alkoholowych, którzy zostali objęci tymi działaniami;

Cel operacyjny nr IV

Wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służącej rozwiązywaniu problemów uzależnień

Działania :

- Użyczenie pomieszczeń na prowadzenie szkoleń, zajęć sportowo-rekreacyjnych, użyczenie sprzętu biurowego, itp.;
- Udzielanie wsparcia finansowego i organizacyjnego podmiotom na podstawie złożonych projektów, zgodnie z zasadami określonymi w ustawie z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie;
- Współpracę i wspieranie ruchu samopomocowego AA.

Wskaźniki monitorujące:

- Liczba użyczeń pomieszczeń na prowadzenie szkoleń, zajęć sportowo-rekreacyjnych oraz sprzętu biurowego,
  - Liczba podmiotów, które uzyskały wsparcie finansowe i organizacyjne do realizacji projektów

Działania podejmowane aby cel strategiczny został osiągnięty:

Realizacja Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania problemów Alkoholowych na rok 2014 oraz Gminnego Programu Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2010 - 2015.

Jednostki realizujące:

Zgodne z jednostkami realizującymi ujętymi w Gminnym Programie Profilaktyki i Rozwiązywania problemów Alkoholowych na rok 2014 oraz Gminnym Programie Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2010 – 2015.

Okres realizacji:

Działania ciągle w horyzoncie czasowym strategii.

Rozdział 3.

- Sposób Realizacji oraz źródła finansowania Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Pyskowicach w Latach 2014 – 2020

Zakłada się, że Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Pyskowicach na lata 2014 – 2020 będzie realizowana poprzez istniejące oraz tworzone programy zajmujące się przeciwdziałaniem negatywnym skutkom zjawisk w następujących obszarach:

- niepełnosprawności,
- starzenia się społeczeństwa,
- bezrobocia,
- bezdomności,
- uzależnień,
- bezradności opiekuńczo – wychowawczej,
- przemocy w rodzinie.

Programy tworzone i realizowane w okresie krótszym niż wyznaczony Gminną Strategią, pozwolą na dokonanie ewaluacji skuteczności działań w nich określonych oraz ponowne ustalenie priorytetów.

Gminne Programy, na których będzie opierać się realizacja Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Pyskowicach na lata 2014 – 2020, to:

- Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na 2014 rok;
- Gminny Program Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2010 – 2015;
- Lokalny Program Pomocy Społecznej na lata 2014 – 2016;
- Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Pyskowice w Latach 2013 – 2018;
- Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2014 – 2016.

Monitoring i ewaluacja

Działania ujęte w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych będą możliwe do przeformułowania w przypadku pojawienia się innych, nie objętych strategią zjawisk oraz problemów społecznych, dzięki czemu będzie możliwe jej dostosowanie do aktualnych obszarów interwencji w polityce społecznej. Przeformułowanie priorytetów Strategii będzie również wskazane w przypadku zmiany obowiązujących przepisów prawa.

Źródła finansowania

Zakłada się, że źródłami finansowania lub współfinansowania przedsięwzięć przewidzianych do realizacji w ramach Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Pyskowicach na lata 2014-2020 będą: budżet Państwa, budżet Gminy Pyskowice, budżety jednostek samorządowych, fundusze strukturalne i programy wspólnotowe Unii Europejskiej, środki funduszy celowych, fundusz pracy.

UZASADNIENIE

Obowiązek podjęcia uchwały wynika z art.16 b ust.1 i 17 ust.1 pkt 1 ustawy o pomocy społecznej.

Do zadań własnych o charakterze obowiązkowym gminy należy opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka.

Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych wskazuje na kluczowe trudności społeczne, z jakimi borykają się mieszkańcy gminy oraz ich potrzeby. Jest dokumentem który wytycza kierunki działań na rzecz niwelowania zjawisk społecznie niepożądanych i jest najważniejszym dokumentem stanowiącym o realizowanej lokalnej polityce społecznej.

Z uwagi na powyższe podjęcie uchwały jest uzasadnione.